

Ватанга муҳаббат юксак инсоний фазилатлардандир. Бу туйғу аввало ота-она, ака-ука, ёр-биродарлар билан боғлиқ. Ватан – инсоннинг оиласи, уйи, маҳалласи ота-онаси тугилиб ўсган жойи. Уларга меҳр-муҳаббати йўқ кишининг имони заиф бўлади. Бу борада “Ватанни севмоқ имондандир” дейилган ҳикматни эсга олиш кифоя.

МУҚАДДАССАН, МУСТАҚИЛ ВАТАН!

Имом Бухорийнинг “Ал-Жомий ас-Саҳиҳ” китобида бундай ривоят келади: «Расулуллоҳ (соллаллоҳу алайҳи ва саллам) Мадинага келганларида Абу Бакр ва Билол иситмалаб қолишди. Мен (яъни, Ойша) уларнинг ҳузурига кириб: “Эй падари бузруквор (яъни, Абу Бакр), эй Билол, ўзингизни қандай ҳис қиляпсиз?” деб сўрадим.

Отам иситма зўриққанида:

*“Уйимда бўлсайдим жон чиқар маҳал,
Пойабзал ипидин яқиндир ажсал”,* дер;
Ҳазрат Билол эса йиғлаб:

*“Тақдирим не эрур, билмасман, эвоҳ,
Бошимга ажалдан келурму сипоҳ?
Бир кеча бўлса ҳам, она водийим
Қўйнида ётсайдим, меҳрибон Аллоҳ!
Қониб ичсам эдим шаффоф сувларин,
Қанийди ташласам унга бир нигоҳ!”*

дер эди.

Мен бу ҳақда жаноб Расулуллоҳга (соллаллоҳу алайҳи ва саллам) айтганимда, у зот: “Ё Аллоҳ! Бизга Ясрибни Макка сингари ёқимли, ундан ҳам севимлироқ этгил!” деб дуо қилдилар».

Буюк шоир ва саркарда, давлат арбоби Заҳириддин Муҳаммад Бобур ҳаёти ҳам Ватанни севиш борасида бизга ибрат. У бутун умр юрт соғинчида куйиб-ёнди.

Қатағон йиллари чет элга кетишга мажбур бўлган ватандошларимиздан бири фарзандларига васият қилиб: “Мен вафот этсам, анави тепаликка дафн этинглар. Ватаним тупроғини тўзғитган шамол шояд юртим гардини учириб келсаю ўша ғубор менинг қабрим устига қўнса...” деган экан.

Муҳтарам Президентимиз ватанпарварлик ва унинг ҳимояси маънавий жасоратнинг бир кўриниши экани ҳақида бундай дейди: “Қадимий тарихимизни ҳартомонлама ўрганиб, шундай хулосага келиш мумкинки, энг қалтис ва таҳликали даврларда миллатимизга умид ва ишонч берган, уни ёвларга қарши курашга ундаган, аждодларимизни илмий кашфиётлар, ҳарбий зафарларга, маърифат машъалини баланд кўтариб жаҳолатга қарши чиқишга чорлаган беқиёс куч ҳам айнан маънавий жасорат туйғусидир.

НЕЪМАТЛАР ҲАҚИДА ОДАМЛАРГА СЎЗЛАНГ!

Орзу-истаклар гирдобиди хирсу ҳавасга кул бўлганлар ҳаётдан нолишади, қаноатсиз бўлишади. Чунки улар Аллоҳ таоло ато этган, айна пайтда ўзлари баҳраманд бўлиб туришган неъматлар саноксиз эканини англашмайди. Оддий ичимлик сувини олинг. Кўпчилик уни ҳар кун челақлаб ҳовлига сепишади, тарвуз-ковуну чойларини совутиш учун жўмракдан соатлаб оқизиб қўйишади. Ана шу исроф қилинаётган сувнинг бир томчиси дунёнинг бошқа жойида яшайдиганлар учун топилмас хазина, тенгсиз неъмат. Шунин билганингизда, сувни кадрлар, тежар эдингиз, дунёдаги сувсизликдан азобланиб яшаётган икки миллиард одамдан бахтли эканингизни англадингиз ва шукр қилдингиз.

Аслида, сиз буни билиш ва англаш имконига эгасиз. Чунки сиз ўқий оласиз. Лекин бу ўқий олиш неъматини ҳам қадрламайсиз. Ҳолбуки, мана шу ёзаётганларимни ўқий олишингиз сизнинг ер юзидаги уч ярим миллиард саводсиз инсондан бахтиёрроқ эканингизни кўрсатади.

Ҳозир қанча-қанча мамлакатлар аҳолиси нотинч вазият туфайли туғилган ерини ташлаб, ўзга юртларда сарсон бўлиб юрибди. Сиз эса уйингизда, тинч-осуда ҳаёт оғушида тирикчилик ташвишлари билан бандсиз. Жаҳоннинг тараққий этган мамлакатларидан бири зилзиладан катта талофат кўрди, қанча-қанча аҳолиси ҳалок бўлди. Бу ҳолат ҳамма жойда ҳам бўлиши мумкинлиги ҳақида яқиндагина келган кичкина огоҳлантириш балолардан омонлигимизга шукр қилишимиз учун етарли эмасми? Эҳ-хе, санайверсак жуда кўп, тансихатлик неъмат, хотиржамлик неъмат... Аллоҳ таоло берган неъматларни санаб, саноғига етолмайсиз.

Аллоҳ таоло бу неъматларга сизни, бизни лойиқ кўрди! Биз уларнинг шукрини адо этишимиз ва бошқаларга улар ҳақида сўзлашимиз керак. Зеро, Аллоҳ таоло: **“Парвардигорингизнинг (сизга ато этган барча) неъматини ҳақида эса (одамларга) сўзланг!”** деб амр этган (*Зухро, 11*).

«HIDOYAT»

Ойлик диний-маърифий,
илмий-адабий нашр

Муассис

Ўзбекистон мусулмонлари идораси

Бош муҳаррир

Нуруллоҳ МУҲАММАД РАУФХОН

Таҳрир хайъати

Усмонхон АЛИМОВ
Абдулазиз МАНСУР
Абдураззоқ ЮНУС
Ортиқбек ЮСУПОВ
Анвар ТУРСУН
Аҳад ҲАСАНОВ
Зоҳиджон ИСЛОМОВ
Абдулҳамид ТУРСУН
Ҳайдархон ЙЎЛДОШХЎЖАЕВ
Баҳодир КАРИМОВ
Эркин МАЛИК
Муҳаммад Шариф ЖУМАН
Исомиддин ОЛИМОВ
Абдул Жалил ХЎЖАМ
(Бош муҳаррир ўринбосари)
Муҳтарама УЛУҒОВА
(Масъул котиб)
Аҳмад МУҲАММАД

Муқова

«Voris Design» маркази билан
хамкорликда тайёрланди.

Бадий муҳаррир

Хайруллоҳ ҚУДРАТУЛЛОҲ ўғли

Саҳифаловчи

Баҳром ИКРОМОВ

Матни

Раҳима КАРИМЖОН кизи
терди.

Манзилимиз:

100002 Тошкент шаҳри
Заркайнар 18-берк кўча 47а-уй;
Тел: 240-08-23, 227-34-30.
Интернет сайтимиз: www.hidoyat.uz
Интернет почтамыз: hidoyat_jurnali@mail.ru
Ўзбекистон Республикаси Матбуот ва
ахборот агентлигида рўйхатга олинган.
Гувоҳнома рақами 0177.

Босишга 2011 йил 5 сентябрда рухсат берилди.
Босмаҳонага 2011 йил 6 сентябрда топширилди.
Қоғоз бичими 60x841/8. Адади 41.200 нусха.
1927-сон буюртма. «Sharq» нашриёт-матбаа
акциядорлик компаниясида босилди. Тош-
кент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41.

Қўлёмалар қайтарилмайди.

Муаллифлар фикри таҳририят нуқтаи назаридан
фарқ қилиши мумкин. Келтирилган иқтибос ва
рақамлар учун муаллиф масъул. Хат юборилгани-
да исмлар тўлиқ, манзил аниқ ёзилсин. Мақолалар
кўчириб босилса ёки иқтибос олинса, «Ҳидоят»дан
олингани кўрсатилиши шарт.

МУНДАРИЖА

Мустақилликнинг 20 йиллиги	
Хайдархон ЙЎЛДОШХЎЖАЕВ	
Муқаддасан, мустақил Ватан!	1
Таянч нуқта	
Неъматлар ҳақида одамларга сўзланг!	2
Дуолар	
Аллоҳдан сўрайлик	5
Идора ҳаёти	
Устозларга, фахрийларга ҳурмат	7
Анжуман	
Бағрикенглик ва тотувлик ифодаси	7
Мустақилликнинг 20 йиллиги	
Абдулла ОРИПОВ	
Имом Бухорий	10
Ривоят	
Ҳазрат Абу Бакр ва меҳмонлари	11
Яхшиликка чақириш	
Раҳматуллоҳ ОБИДОВ	
Ваъда вафоси билан гўзал	12
Насихат	
Абдумутал ОТАБОЕВ	
Яхшиликларимиз кўпайсин	13
Аёллар саҳифаси	
Кўп истиффор айтинг!	14
Бўрибой ТОЖИЕВ	
Кийиниш одоби	14
Муаттар БЕКНАЗАРОВА	
Хавотирга ўрин йўқ	15
Олисларга саёҳат	
Исландия Республикаси	16
Эътироф	
Гулношша ЭРГАШХЎЖАЕВА	
«Меҳрингиз қалбим тўрида...»	22
Минтақа	
Бенгалчани ўрганган эскимос	23
Шеърят	
Абдувоҳид САИДМАТОВ	
Кўнглим менинг қирда қолган лоладир.....	24
Ҳабиба БУРХОН қизи	
Солиҳа аёл	25
Гули САЙФУЛЛАЕВА	
Одамлар бор.....	25
Машқура АЗИЗОВА Муҳаммаджон қизи	
Отажоним	25
Тарбия	
Фарзандларимизга эътибор берайлик	26
Момоларимиз айтади.....	27
Ҳадис шарҳи	
Ёрмуҳаммад ЭШНАЗАРОВ	
Ҳаё йўқолмасин	27
Яхшиликка чақириш	
Раҳматуллоҳ НУРМАТОВ	
Тавба қилган бахтлидир	30
Нурмат ҲАЙДАРОВ	
Энг яхши совға	31
Ёмонликдан қайтариш	
Ҳошимжон ОМОНОВ	
Яхшиларни юзи ҳамиша ёруғ	31
Тиббиёт бурчаги	
Анжир	32

Тафсир

ШАЪНИ УЛУҒ
ИБОДАТЛАР

4

Айрим муфассирлар фикрига кўра, оятдаги “ҳо”дан мурод ҳам намоз, ҳам сабрдир. “Хошиъун” сўзи “тавозели”, “камтарин” каби маъноларни билдирувчи “хошиъ” сўзининг кўплигидир. Хушӯ нафсий ҳолатдир. Аъзолардаги сокинлик ва тавозе нафса пайдо бўлади.

Саҳобалар ҳаёти

Абдурахмон РАЪФАТ ПОШО

АБУ ТАЛҲА АНСОРИЙ

Абу Талҳа саҳобалар ўртасида саҳий, олиҳиммат киши сифатида ҳам танилган эди. Унинг хурмозор ва узумзор бир боғи бор эди. Бундай гўзал, меваси ширин, зиллол сувли боғ кам топилар эди. Бир куни шохлар орасида сайраётган патлари яшил, тумшуги қизил кушча намоз ўқиётган Абу Талҳа эътиборини тортди.

8

Имомларимиз

Раҳматуллоҳ САЙФУДДИНОВ

ИНТИҚ БЎЛИБ КУТАМИЗ

18

Бир устозим: “Ҳидоят” ва “Ислом нури”ни қолдирмай ўқиб юрган одам мулло бўлади” деган эди. Бу нашрларни масжидимиз аҳли интиқлик билан кутади. Одамлар уларда чоп этилаётган тафсир, ҳадис шарҳи, фикҳий масалалар, ибратли ҳикояларни ўқиб, ўзаро муҳокама қилишади.

Хабарлар

ИСЛОМ ВА ОЛАМ

Оммавий телеўйин

Покистонда “Ким миллионер бўлишни хоҳлайди?” ўйини жуда оммавий. Ўйин “ГЕО” телеканали орқали олиб намоёиш этилади. Энди ушбу ўйинда “Муҳаммаднинг (соллаллоҳу алайҳи ва саллам) 75-исмлари нима?”, “Анбиё сураси қайси ҳарфлар билан бошланган?” каби саволлар бериладиган бўлди.

21

ШАЪНИ УЛУҒ ИБОДАТЛАР

“(Аллоҳдан) сабр ва намоз ила ёрдам сўранглар. Дарҳақиқат, у (намоз) оғирдир. Фақат хушуъ қилувчиларга (оғир) эмас” (Бақара, 45).

“Сабр” луғатда ўзини тийиш, тутиш маъноларини билдиради.

Аллоҳ таоло гуноҳлардан тийилишни, сабр қилишни буюрди. Чунки гуноҳлардан тийилган, сабр қилган киши тоат-ибодатга ҳам сабр қилган бўлади. Бу хусусда энг тўғри сўз шудир, дейдилар Имом Қуртубий (раҳматуллоҳи алайх). Аллоҳ таоло марҳамат қилади: “...Албатта, сабр қилувчиларга мукофотлари беҳисоб берилур” (Зумар, 10).

Имом Қуртубий тафсирида келтирилишича, ояти каримада ибодатлардан намоз зикр қилинишининг боиси намоз шаънининг улуғлигига ишорадир. Пайғамбаримизни (алайҳиссалом) бирор нарса ташвишга солса, намозга суянардилар (яъни, намоз билан хотиржам тортардилар) (Имом Аҳмад ривояти). Ривоят қилинишича, Абдуллоҳ ибн Аббос (розийаллоҳу анҳу) сафарга кетаётганларида укаси Қусамнинг (бошқа бир ривоятда – қизининг) ўлими ҳақида хабар келади. Ибн Аббос дарров истиржоъ калимасини (“Инна лиллаҳи ва инна илайҳи рожиъун”) айтади, сўнг четга ўтиб, намоз ўқийди, ортидан “(Аллоҳдан) сабр ва намоз ила ёрдам сўрангизлар”, оятини тиловат қилади. Бундан маълум бўладики, оятдаги “салот”дан мурод шаariatдаги намоздир. Аммо баъзи муфассирлар “салот”нинг луғатдаги маъноси-

ни назарда тутишиб, бу оятда мурод дуо эканини ҳам айтишган.

Мужоҳид (раҳимахуллох) эса оятдаги “сабр”дан мурод рўзадир, деганлар. Чунки рамазон сабр оий дейилади. Зеро, рўза шахватлардан тўсади ва зуҳдни орттиради. Намоз эса ёмон ва бузук ишлардан қайтаради, киши қалбига хушуъ солади.

Имом Фахриддин Розий ҳам оятдаги “сабр”дан мурод рўза, дейдилар. Чунки рўздор одам очлик ва чанқоқликка сабрли бўлади. Нафсини, меъдасини ва фаржини шахватдан тийган кимсадан дунё ғами, дилхиралиги узоқлашади. Бунга намоз ҳам қўшилгач, қалб маърифатуллоҳ нури билан мунаввар бўлади. Рўза намоздан олдин зикр қилинапти. Чунки рўза кишидан нолойиқ нарсаларни кетказади. Намоз эса кишида керакли нарсаларни ҳосил қилади.

Озорларга сабр қилиш, тоат-ибодатда бўлиш билан нафсининг орзу-ҳаваслари жиловланади, қайсарлиги йўқолади, бу пайғамбарлар ва солиҳ зотларнинг хулқларидандир.

Сабр жуда улуғ фазилат, унинг охири хилмдир. Киши сабрни ўз фазилатига айлантириши билан хулқи ҳам ўз-ўзидан ҳалимлашиб-мулойимлашиб боради.

Шаъбий (раҳимахуллох) айтишича, Ҳазрат Али (каррамаллоҳу ваҷҳаҳу): “Сабр имон учун танадаги бош каби зарурдир”, деганлар.

Дарҳақиқат, у (намоз) оғирдир. Муфассирлар оятдаги “ҳо” (“у”) кўрсаткич олмошидан мурод намозми ёки сабрми, деган масалада турли фикрлар айтишган. Баъзилари “ҳо”дан мурод намоздир, дейишган. Зеро, намоз ўқиш нафсга рўза тутишдан кўра оғирроқ келади. Чунки рўзада фақатгина нафсоний шахватлардан (кундузи) тийилиш буюрилган. Яъни, рўздорга ейиш-ичиш ва жинсий муносабат таъқиқланган, холос. Гуноҳ бўлмаган мавзуда гаплашиш, юриш-туриш каби хоҳишлардан рўздор қайтарилмаган. На-

моз ўқиётган кишига эса, намоз амалларидан бошқа нарса қилиш мумкин эмас. Намозда барча аъзолар бутун орзу ва шаҳватлардан тўсилади. Шундай бўлгач, намоз нафсга оғир туюлади.

Айрим муфассирлар фикрига кўра, оятдаги “хо”дан мурод ҳам намоз, ҳам сабрдир.

“**Хошиъун**” сўзи “тавозели”, “камтарин” каби маъноларни билдирувчи “хошиъ” сўзининг кўплигидир. Хушуъ нафсий ҳолатдир. Аъзолардаги сокинлик ва тавозе нафсда пайдо бўлади. Қатода (раҳимахуллоҳ) айтади: “Хушуъ қалбда бўлади. Намозда кўрқиш ва назарни ўнгу сўлдан тўсиш хушуъдир”.

Иброҳим Наҳаъий Аъмашга (раҳимахуллоҳи алайҳимо): “Билгин, хушуъ қаттиқ, қуруқ нарсалар ейиш, қалин ва дағал кийимлар кийиш, бошини эгиб юриш эмас. Хушуъ шарафли кишини ҳам, оддий одамни ҳам ҳақда тенг кўришдир. Аллоҳ сенга буюрган барча фарзларда итоат қилишингдир”, деган.

Умар ибн Хаттоб (розийаллоҳу анху) бошини қуйи солиб кетаётган ёш йигитга: “Эй фалончи, бошингни кўтар, чунки хушуъ қалбдагидан бошқа нарса эмас”, деганлар.

Али ибн Абу Толиб (розийаллоҳу анху) айтади: “Хушуъ қалбда, мусулмонларга юмшоқ муомала қилиш, намозда ўнгу сўлга қарамасликдир”.

Имом Фахриддин Розий айтади: “Оятдан мурод шу – намоз хушуъ қилмаган кимсаларга жуда оғир келади. Чунки намоз ўқиганида бирор савобга, уни тарк қилганида эса, қандайдир жазога лойиқ бўлишига ишонмагани учун унга бу иш машаққат бўлиб туюлади. Аммо қалби хушуъга тўла итоатлиларга эса, намоз ўқишнинг фойдалари кўп экани, ўқимаслик катта зарар эканига мустаҳкам ишончлари боис бу ибодат ҳеч оғир келмайди. Зеро, у намоз ўқиш билан катта ажр-савоб, улуғ неъматларга эга бўлишига ишонади”.

*Имом Қуртубий ва Имом Фахриддин
Розий тафсирлари асосида*

Нўъмон АБДУЛМАЖИД
тайёрлади.

««Расулulloҳ (соллаллоҳу алайҳи ва саллам): “Аллоҳ таоло қабул этишига ишониб, дуо қилинглр. Ғафлатдаги қалб дуоси ижобат бўлмайди”, дедилар».

(Имом Термизий, Ҳоким)

“Ё Аллоҳ, фойда бермайдиган илмдан, қабул бўлмайдиган амалдан ва ижобат бўлмайдиган дуодан асрашингни тилайман”.

(Имом Аҳмад, Имом Байҳақий)

“Ё Аллоҳ, жисмимни гўзал қилганингдек, хулқимни ҳам гўзал қил”.

(Имом Аҳмад)

“Ё Аллоҳ, қашшоқликдан, етишмасликдан, хорликдан, бировга ситам қилишимдан ёки ситам кўришимдан асрашингни сўрайман”.

(Абу Довуд, Насаий, Ибн Можса)

“Ё Аллоҳ, мени ғам-ташвишдан, хафаликдан, ожизликдан, дангасаликдан, бахилликдан, кўрқоқликдан, қарздорликдан ва хорликдан паноҳингда асра”.

(Имом Бухорий, Имом Муслим, Насаий)

“Ё Аллоҳ, мени илм билан бой қил, ҳилм билан зийнатла, тақво билан муқаррам эт, саломатлик билан гўзал қил!”

(Ибн Наҷжор)

“Ё Аллоҳ, Сендан ҳидоят, тақво, иф-фат ва одамларга мухтож бўлмасликни сўрайман!”

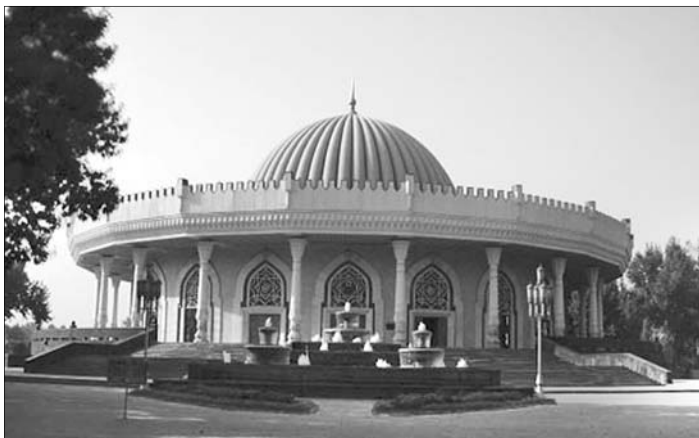
(Имом Муслим, Имом Термизий, Ибн Можса)

МУҚАДДАСАН, МУСТАҚИЛ ВАТАН!

«Давоми, бошланиши 1-бетда»

Шу нуқтаи назардан қаралса, Урганчи босқинчилардан ҳимоя қилишда байроқ тутиб жон берган Нажмиддин Кубронинг қахрамонлигида, дунёни тўфондек босган Чингизхон қўшинига қарши ўн бир йил муттасил мардона кураш олиб борган Жалолиддин Мангубердининг жангавор руҳида, юртимизни истилочилардан озод қилиб, буюк давлат барпо этган Амир Темури бобомизнинг бунёдкорлик салоҳиятида

ҳам маънавий жасорат туйғуси буюк ва устувор аҳамият касб этгани шубҳасиз, албатта” (Ислом Каримов. “Юксак маънавият – энгилмас куч”).

Мустақиллик йилларида мамлакатимиз иқтисодида қўлга киритилган ютуқлар, амалга оширилаётган ислохотлар тараққиётнинг “ўзбек модели” нақадар ҳаётбахш кучга эга эканини исботламоқда. Мустақиллик сабаб қадим меъморий обидалар, масжид ва мадрасалар қайта таъмирланиб, фойдаланишга топширилди. Бу йиллар ичида ободончиликлар, шаҳарсозлик, йўлсозлик соҳаларида қилинган ишлар асрларга татийди. Ҳолбуки, эллик-юз миллион йилдан сўзлайдиган тарих олдида йигирма йил жуда қисқа муддатдир.

Бугун Ўзбекистоннинг ҳар бир фуқароси олдида турган муҳим вазифа Ватани, дини, оиласи ва халқи тинчлиги-осойишталигини кўз қорачиғидек асраб-авайлашдан иборатдир.

Ватанни севиш муқаддас Ислом динимизда кенг тарғиб этилган ва қўллаб-қувватланган. Аксинча, Ватанига, халқига хиёнат динимизда катта гуноҳ, жиноят деб баҳоланади. Уламолар Ватан ҳимояси йўлида мусулмонларнинг елкама-елка туриши вожиб дейишган. Ким бу вожибни бажаришда бепарволикка йўл қўйса, хиёнат қилган ҳисобланади. Ватанга душманлар босқини хавфи туғилганида уларга қарши курашиш фарз бўлади.

Қора ниятли кимсалар ўтган йиллар давомида жонажон юртимизда бир неча бор ўз қабиҳ режаларини амалга оширишга уринишди. Афсус, баъзилар уларнинг ёлғон ташвиқотларига алданиб, Ватани ва миллатига қарши чиқди. Лекин давлатимиз ўз вақтида керакли чораларни кўрди. Қанча-қанча адашганларни мухтарам Юртбошимиз афв этдилар.

Ватанини севган, унинг кадр-кимматини юракдан ҳис этган, ундан айро тушганида соғинган, унга ҳамиша талпинган ҳар бир виждонли одам юрт қайғуси билан яшайди. Тараққиётдан шодланади, қайғусига шерик бўлади, керак бўлса, молини, жонини фидо қилади.

Бу айтганларим юртимиз истиқлолининг йигирма йиллик тўйига изҳор этмоқчи бўлган калб сўзларимдир. Умидим мустақил Ватанамиз бундан-да яшнасин, келажак авлод Ўзбекистонимизнинг дунё миқёсидаги обрў-эътибори ва салоҳияти билан фахрлансин, қувонсин.

Ҳайдархон ЙЎЛДОШҲЎЖАЕВ,

*Имом Бухорий номидаги Тошкент
Ислом институти ректори*

УСТОЗЛАРГА, ФАХРИЙЛАРГА ҲУРМАТ

24 август куни Ўзбекистон мусулмонлари идорасида мустақилликнинг 20 йиллиги муносабати билан кўп йиллар самарали меҳнат қилган бир гуруҳ устозлар ва фахрийлар-

ни тақдирлаш маросими бўлди. Ўзбекистон мусулмонлари идораси раиси, муфтий Усмонхон Алимов йиғилганларни табриклаб, жумладан, бундай деди:

– Диний идорамиз асосчилари, диёримиз мусулмонларига сидқидилдан хизмат қилиб ўтган Эшон Бобохон ибн Абдулмажидхон, Зиёуддинхон ибн Эшон Бобохон, Шамсуддинхон ибн Зиёуддинхон, Исмоил Махдум, Юсуфхон Шоқир. Абдуғани Абдуллох, Мухторжон Абдуллох, Асроркул Мавлонкул, Салоҳиддин Мухиддин, Отакул Мавлонкул каби устозларга, сиздек фахрийларимизга ҳурмагимиз чексиз.

Динимиз тараққиёти, халқимиз маънавиятини юксалтириш йўлида қилинган ҳар қандай хизмат улуғ ва савоблидир. Асрий орзуларимиз ушалган ушбу шодиёна кунларда барчаларингизни чин кўнгилдан муборакбод этамиз...

Маросим сўнгида марҳум уламо ва устозларнинг яқинларига, бир гуруҳ фахрийларга эсдалик совғалари улашилди.

Миллий матбуот марказида Вазирлар Маҳкамаси Ҳузуридаги Дин ишлари бўйича қўмита раҳбарлари иштирокида “Мустақил Ўзбекистонда эътиқод эркинлиги ва диний бағрикенглик тамойиллари” мавзуида матбуот анжумани бўлиб ўтди.

Истиқлолнинг йигирма йиллигига бағишлаб ўтказилган тадбирда сўзга чиққан Дин ишлари бўйича қўмита раҳбари Ортикбек Юсупов ва бош-

БАҒРИКЕНГЛИК ВА ТОТУВЛИК ИФОДАСИ

қалар мустақиллик йиллари дин соҳасида амалга оширилган ишлар, ислохотлар ҳақида гапиришди.

Ҳозир республикада икки мингдан зиёд масжид ишлаб турибди. Замонавий ўқув анжомлари билан жиҳозланган Тошкент Ислом университети, Тошкент Ислом институти, тўққизта Ислом ўрта махсус билим юртида минглаб талабалар диний билимлардан сабоқ олишяпти. Мустақиллик йиллари Тошкент Ислом институтига 1430, Ислом ўрта махсус билим юртларини 4638 нафар талаба битирди. 1997 йилдан буён талабаларимиз халқаро Куръон мусобақаларида иштирок этишмоқда. Илмий тадқиқотлар ва имомхатибларнинг малакасини ошириш мақсадида “Имом Бухорий” халқаро маркази фаолияти йўлга қўйилди. 1991 йилдан бери ҳажга 82848, умрага 56138 нафар юртдошимиз бориб келди.

Мамлакатда турли динлар, конфессиялар вакиллари эмин-эркин ибодат қилишлари учун барча шароитлар яратилган. Анжуманда юртимиз фуқароларининг виждон ва дин эркинлиги борасидаги ҳуқуқларини таъминлаш, жамиятдаги диний бағрикенглик ва динлараро ҳамкорликни мустаҳкамлашга алоҳида эътибор қаратилаётгани айтиб ўтилди. Тадбир доирасида “Мовароуннаҳр” ва “Тошкент Ислом университети” нашриётларида чоп этилган китоблар кўргазмаси ҳам ташкил этилди.

Муҳаммад СИДДИҚ

Абдурахмон РАЪФАТ ПОШО

АБУ ТАЛҲА АНСОРИЙ

«У

мму Сулайм” лақабли Румайсо бин-ти Милҳоннинг эри вафот этиб, бева қолгани хабари Абу Талҳа Зайд ибн Саҳлан-Нажжорий қулогига етганида кўнглида бирнима гимиради. Умму Сулайм ахлоқ-одобда ибратли, ақлли-заковатли, қўли гул аёллардан эди. Бундай аёл узоқ вақт бева қолмаслигини ўйлаб, Абу Талҳа унга совчи қўйди. Талабгорлари кўп бўлса ҳам, негадир аёл унинг таклифини рад этмаслигига ишонарди. Чунки Абу Талҳа Ясриб эркакларининг сараси, обрў-мартабаси улуг, бой-бадавлат, бунинг устига, Нажжор қабиласининг паҳлавони, атоқли мергани эди.

Абу Талҳа Умму Сулайм (розийаллоху анҳо) уйига йўл олди. Бораркан, аёлнинг Муҳаммад ибн Абдуллоҳга (алайҳиссалом) имон келтирганини эслаб қолди. Бир оз иккиланиб тургач, ўзига тасалли берди: “Нима бўпти, ахир ўлган эри ҳам ота-боболари динида қолган, Муҳаммад чақириғидан юз ўгирган эди-ку!”

* * *

Абу Талҳа Умму Сулайм уйига келиб, киришга изн сўради. Остона ҳатлабоқ нима учун келганини айтди. Аёлнинг жавоби эса бошқача бўлди:

– Эй Абу Талҳа, яхши биламан, сен сўзи ерда қолмайдиган одамсан, аммо мен сенга турмушга чиқолмайман. Чунки имонга келмагансан...

Абу Талҳа “Бу аёл мендан ҳам бойроқ ва обрўлироқ бошқа одам топганга ўхшайди, шу боис баҳона қияпти” деган хаёлга борди ва:

– Билишимча, менга тегишингга тўсик бўлаётган нарса бу эмас, – деди.

Унда нима экан? – қизиқсиниб сўради аёл.

– Сарик ва оқ тош (яъни, тилла ва кумуш)лар...

Бу сўзни эшитган аёл бундай деди:

– Огоҳ бўл, эй Абу Талҳа, Аллоҳга имон келтирсанг, айтаман: ҳеч қандай тилла-кумушсиз сенга тегишга розиман.

Бу гапни эшитиб, Абу Талҳа ўйланиб қолди. Кавмидаги бойлар одатига кўра қимматбаҳо ёғочдан ясалган бутини эслади. Ақлли аёл унинг кўп ўйлашига фурсат бермай, темирни қизигида босди:

– Аллоҳни қўйиб, сиғинаётган нарсанг ердан униб чиққан бир ёғоч эканини билмайсанми?

– Биламан, – деб жавоб берди Абу Талҳа.

– Сен дарахтнинг бир шохидан илоҳ ясаб, унга сиғиниб юрсанг-да, бошқа биров қолган шохларини ўчоққа қаласа...

Абу Талҳа ўйланиб қолди, сўнг юзи ёришиб кетди ва имон калимасини қайтарди:

– Ашҳаду алла илаҳа иллаллоҳ ва ашҳаду анна Муҳаммадан абдуху ва расулх.

Сўнг Абу Талҳа (розийаллоху анху) ақлли саҳобия Умму Сулаймга уйланди. Ясриб аёллари уларнинг никоҳи фазилати ҳақида анча вақтгача гапириб юришди.

* * *

Ўша кундан бошлаб Абу Талҳа Ансорий (розийаллоху анху) Ислом дини равнақи йўлидаги хизматини аямади. У Ақоба кечасида Расули акрамга (соллаллоху алайҳи ва саллам) садақат изҳор этган етмиш кишининг бири бўлди. Ўшанда хотини Умму Сулайм ҳам ёнида эди. Пайғамбар (алайҳиссалом) Ясриб мусулмонларига ўн икки накиб (бошлиқ) тайинлаганларида бу вазифага Абу Талҳани ҳам муносиб кўрдилар.

Абу Талҳа Расулуллоҳ (соллаллоху алайҳи ва саллам) билан бирга барча маъракаларда иштирок этди. Айниқса, Ухуд куни у кўксини қалқон қилиб, Сарвари кинотни душман ҳамласидан ҳимоя қилди.

* * *

Абу Талҳа саҳобалар ўртасида саҳий, олиҳиммат киши сифатида ҳам танилган эди. Унинг хурмозор ва узумзор бир боғи бор эди. Бундай гўзал, меваси ширин, зилол сувли боғ кам топилар эди. Бир куни шохлар орасида сайраётган патлари яшил, тумшуғи қизил, оёқлари ҳам рангли бир қуш дарахт соясида намоз ўқиётган Абу Талҳа эътиборини тортди. У шохдан шохга ўтиб рақс тушгандай сакраб-сакраб сайрарди. Бу манзарага маҳлиё бўлган Абу Талҳа неча ракат намоз ўқиганини унутди, ҳар қанча тиришса ҳам эслаёлмади.

Намозни тугатиб, Пайғамбаримиз (алайҳиссалом) хузурларига борди. Боғда хаёлини ўғирлаган дарахтлар, сайроқи қуш ҳақида шикоят қилди ва:

– Гувоҳ бўлинг, эй Аллоҳнинг элчиси, шу боғимни Аллоҳ йўлида садақа қилдим, – деди.

* * *

Абу Талҳа тоат-ибодатга ғайратли, динга хизмат қилиб чарчамайдиган инсон эди. Кексайиб қолганида ҳам сафарларга чиқишдан қолмасди. Сарвари олам (алайҳиссалом) вафотларидан ўттиз йилдан сўнг денгиз ўртасида сузиб бо-раётган кемада, оиласидан, Ватанидан йироқда вафот этди...

Аҳмад МУҲАММАД

тайёрлади.

Абдулла ОРИПОВ,
Ўзбекистон Қаҳрамони,
Халқ шоири

ИМОМ БУХОРИЙ

Айни авжга чиққан пайт
Худосизлик даъвоси
Масковга келар бўлди
Бир мусулмон подшоси.

Сиёсат ўғайни ҳам
Туғишганим дедирар.
Айтмагани айттириб,
Емагани едирар.

Подшонинг-чи, кўнглига
Қарамоқлик фарз эрур.
Чунки икки томон ҳам
Бир-биридан қарз эрур.

Қайга деса олиб бор,
Кошонами, уяга.
От деса отга миндир,
Туя деса туяга.

Бироқ бу галги подшо
Қайсарроқ чиқиб қолди.
Бир жойга бораман деб
Сўзида туриб олди.

У жой эса ташландик,
Хароба ҳамма ёғи.
Олис Ўзбекистоннинг
Хартанг деган қишлоғи.

Бор экан у манзилда
Зиёратгоҳ бир маскан.
Лекин буткул қаровсиз,
Атрофини ўт босган.

Подшо дегани бунча
Нозик ҳам бўлмасин-да.
Айтганини қилайлик,
Сазаси ўлмасин-да...

Дедилар: – Аълоҳазрат,
Сизни элтамиз тезда.
Самолёт қўнолмайди,
Борақолинг поездда.

Шу орада Хартангни
Гўё таъмир этдилар.
Меҳмонни ҳафта ўтмай,
Манзилгача элтдилар.

“Ассалому алайка”,
Минг шукрдир бориға.
Имом хокига етдик,
Етишдик Бухорийға.

Подшодан гадогача
Бу даргоҳда тенг эрур.
Имомга-чи, Ватан тор,
Гарчи дунё кенг эрур.

Ҳа, замоннинг ҳовузи
Лойқага тўлган эди.
Ҳадис илмин султони
Беҳурмат бўлган эди.

Масжидлар даргоҳида
Юрмасам-да, чекиб оҳ.
Дилимда имон нури
Яшар, алҳамдулиллоҳ.

Будда ҳам, насорон ҳам
Ўз диним, ўз элим дер.
Аслида эътиқоднинг
Пойдевори илмдир.

Муқаррам этди Эгам
Бизга дини Исломи.
Бухорийдек зотлар-чи,
Огоҳ қилди авомни.

Ҳадис чўнг илм бўлди
Етиб Ҳақнинг ризоси.
Айтса арзир: Бухорий
Пайғамбарнинг мирзоси.

Бисёр эди донишлар,
Ё олим, ё пир эди.
Ҳаммасининг у замон
Кўргулиги бир эди.

Уларнинг хок туробин
Оёқ ости этдилар.
Ҳимоя қилганларнинг
Бошлари ҳам кетдилар.

Қалбларнинг алангаси
Туташгандай бир оҳга.
Элнинг армон, ҳасрати
Етди бир кун Аллоҳга.

Шукр, замон ўзгариб,
Қад ростлади эҳромлар:
Ат Термизий, Нақшбанд,
Хартанг, Ҳасти Имомлар.

Баҳовуддин гувоҳдир
Ўша асрий нидога.
Юрт қўл очар Юртбоши
Қўл очсалар дуога.

Пойтахтга кел, ниятинг
Бўлмасин асло ярим,
Бу жойдадир энг ноёб
Мусхаф – Куръони карим.

Бош қўйдик биз саждага
Йигирма йил беҳадик.
Гоҳ дуч келдик фитнага,
Синовларга чидадик.

Минг шукр, тиклай олдик
Буюк боболар номин.
Юртни ёмон кўзлардан
Ўзи асрасин. Омин...

Тошкент,
2011 йил 12 август

Хазрат Абу Бакрнинг ўғли Абдурахмон (розийаллоху анху) ривоят қилади:

“Бизнинг уйга бир неча киши меҳмон бўлиб келди. Отам ҳар куни Расулulloҳнинг (соллаллоху алайҳи ва саллам) ҳузурларига борардилар. Ўша куни ҳам уйдан чиқарқанлар, менга:

Мен эса кўрққанимдан бекиниб олиб, отамнинг саволига жавоб бермадим. Отам яна:

– Абдурахмон, – деб чакирдилар.

Яна жавоб бермадим.

Отам бу сафар:

– Ҳой, Худо хайрингни бергур, мени эшитаётган бўлсанг, кел, – дедилар.

Бироздан кейин ҳовурларидан тушиб:

– Менинг қасам ичишим шайтондан эди, – дедилар ва овқат ея бошладилар.

Шунда меҳмонлар ҳам овқатлана бошлашди. Эртаси куни отам Пайғамбаримизнинг (соллаллоху алайҳи ва саллам) ҳузурларига бориб:

ҲАЗРАТ АБУ БАКР ВА МЕҲМОНЛАРИ

– Абдурахмон, меҳмонлардан хабар олиб тур, келишимни кутмай, уларга овқат бер, – дедилар.

Овқат тайёр бўлгач, отамни кутмасдан сузиб, меҳмонлар олдига кўйдим. Улар:

– Отанг ҳам келиб биз билан овқатланмаса, биз емаймиз, – дейишди.

Уларга:

– Отамнинг ғазаби келади. Келгач, овқат емаганингизни кўрса, мени уришадилар, – дедим.

Меҳмонлар яна:

– Йўқ, у келмаса, биз овқатланмаймиз, – дейишди.

Ниҳоят, отам қайтиб, уйга кирар-кирмас:

– Меҳмонларга овқат берилдими? – деб сўрадилар.

Меҳмонлар:

– Худо ҳаққи, биз овқатланмадик, – дейишди.

Отам:

– Абдурахмон, “Мени кутиб ўтирма, меҳмонларга овқат бер” демаганмидим сенга? – деб сўрадилар.

Шунда мен олдиларига чиқиб:

– Худо ҳаққи, айб менда эмас. Меҳмонлар, мана, ҳузурингизда. Улардан сўранг. Овқат тайёр эди, олдиларига кўйдим. Шунча илтимос қилсам ҳам, улар:

– Отанг ҳам келиб биз билан емагунича, биз овқатланмаймиз, – деб туриб олишди.

Отам бу сафар уларга:

– Сизлар нега овқат емадингиз? Сизлар емаган бўлсангиз, Аллоҳга қасам, мен ҳам бугун овқатланмайман, – дедилар.

Меҳмонлар яна:

– Агар сиз емасангиз, биз ҳам емаймиз, – дейишди.

Отам:

– Ахир бу қанақаси, нима учун емайсизлар? – дедилар.

– Ё Расулulloҳ! Меҳмонларим сўзларида туришди. Лекин мен сўзимда туролмадим, – деб бўлган воқеани айтиб берадилар.

Пайғамбар (алайҳиссалом) отамга:

– Аслида сўзида туриб, энг кўп савоб олган сенсан, – дедилар.

Отам ўша қасами учун каффорат берган-бермаганларини билмайман”.

Ушбу ривоят бизга меҳмонни ҳурматлаш, сийлаш зарурлигидан сабоқ беради.

“Ҳаётус саҳоба” китоби асосида

Муна АБДУМУРОД қизи тайёрлади.

Мусулмон одамнинг гўзал фазилатларидан бири берган ваъдаси устидан чиқишидир. Лафзида туриш имоннинг бир бўлаги саналади. Вафодор инсон эл орасида обрў, эътибор топади.

Ваъда ҳар хил бўлади. Баъзилари ёмонликка хизмат қилади. Расулulloҳ (соллаллоҳу алайҳи ва саллам): “Ким бир ишга қасам ичса, кейин у ишда яхшилик йўқлигини билса, дарҳол қасамига каффорат бериб, яхши ишни қилсин”, дедилар (Имом Муслим). Демак, ёмонликка хизмат қилувчи ваъдани бузиш гуноҳ эмас, балки савобдир.

ВАЪДА ВАФОСИ БИЛАН ГЎЗАЛ

Ваъдага вафо қилиш ҳар доим ҳам энгил кечмайди. Чунки аҳдлашиш молни созуриш, яхши кўрган нарсадан айрилишга олиб келиши мумкин. Лекин бу йўқотиш эвазига инсон дунё ва охирада саодат топади, Аллоҳ розилигига эришади.

Ваъдаларнинг энг улуғи банда билан Аллоҳ ўртасидаги аҳддир. Зеро, Аллоҳ таоло одамни яратди, турли неъматлар берди ва бу ҳақиқатни банда билиши ва эътироф этишини, Аллоҳнинг меҳрибонлигидан хабарсиз бўлмаслигини, инкор этмаслигини хоҳлади.

“Мен сизларга тавсия қилиб: “Эй, Одам болалари, шайтонга ибодат (итоат) қилмангиз, чунки, у сизларга очик душмандир. Менгагина ибодат қилинглар! Мана шу Тўғри йўлдир”, демаганми-дир?!” (Ёсин, 60-61).

Инсоннинг бу аҳдга вафо қилиши дунёда улуғлик топишига, охирада мағфират ва марҳаматга эришишига асос бўлиши ҳақида Аллоҳ таоло бундай марҳамат қилади: **“... сизларга инъом этган неъматимни эслангиз, аҳдимга вафо қилинглар, токи Мен ҳам сизларнинг аҳдингизга вафо қилай ва Мендангина кўрқингиз!” (Бақара, 40).**

Мусулмон киши мактовли вафо соҳиби бўлиш учун ўтмишига назар солиши, олдин муҳтож бўлган, энди эса молмулк эгаси, олдин бемор бўлган, энди тан-жони соғ-саломат эканини тўлиқ ва тўғри англаши, шукр қилиши зарур. Ўтмишини унутиши, олдиндан шундай ҳолатда эдим, деб шукрдан юз ўгириши

неъматга хиёнат ҳисобланади. Шифо берсанг, бой қилсанг, сени унутмайман, деган ваъдасига хилофдир. Ваъдани бажармаслик эса навбатдаги яхшилик ва неъматнинг заволи бўлади. Мадина аҳлидан Саълаба деган киши ансорийлар билан суҳбатлашиб ўтирганида: “Агар Аллоҳ таоло менга ўз фазлидан мол-дунё ато этса эди, ҳар бир ҳақдорнинг насибасини ўрнига кўярдим, муҳтожларга садақалар берардим, қариндошларим холидан хабар олардим”, деб ваъда берди. Оз фурсатда амакиваччаси оламдан ўтиб, катта меросга эга чиқди. Аммо берган ваъдаларидан бирортасини бажармади. Унга танбеҳ учун ушбу ояти карима нозил бўлди:

“Улар орасида: “Агарда бизга (Аллоҳ) фазли (бойлиги)дан берса, албатта, садақа қилурмиз ва солих (киши)лардан бўлурмиз”, деб Аллоҳ билан аҳдлашадиганлар ҳам бор. Аллоҳ уларга фазлидан берганида эса, (улар) унга бахиллик қилдилар ва юз ўгириб кетдилар” (Тавба, 75-76).

Динимизда инсонларни аҳдни бажаришга, ваъдага вафо қилишга ундалар экан. Хусусан, тижоратчилар орасида ва турли иқтисодий муносабатларда энг муҳим асос ваъдани вақтида бажариш бўлиши кераклиги алоҳида таъкидланади. Бу масала ҳақида Аллоҳ таолонинг бир неча буйруқлари бор: **“...Аҳдга вафо қилинглар! Зеро, аҳд (Қиёмат куни) сўраладиган ишдир” (Исро, 34).**

“Аҳдлашганингизда, Аллоҳга берган аҳдингизга вафо қилингиз! Аллоҳни кафил қилиб ичган қасамларингизни (Аллоҳ номи билан) мустаҳкам қилганингиздан кейин бузмангиз! Албатта, Аллоҳ қилаётган ишларингизни билур” (Наҳл, 91).

Бировнинг ҳақиға вафо қилиш дейилганида, мусулмоннинг ҳақи ҳам ва бошқа ҳар қандай дин, миллат вакилининг ҳақи ҳам тенг тушунилади. Чунки яхшилик тил, дин ва миллат ажратмайди. Агар ажратса, яхшилик қилувчи одам бир қавмга сахийлик, бошқа қавмга эса бахиллик қилган бўларди.

Ислом аҳамият берган ва вафо қилиш лозим бўлган Аллоҳ наздидаги ҳақлардан яна бири қарз олиш ва уни вақтида қайтаришдир. Аввало, ўта зарурат бўлмаганида қарз сўралиши ҳаром қилинди. Зеро, қарз қиёматда қасос олинишига сабаб бўлиши мумкин.

Муҳтожлик кучайиб, бошқа иложи топилмаганида қарз сўраш, уни биринчи ўринда узишни ният қилиш ва адо этиш зарур. Расулulloҳ (соллаллоҳу алайҳи ва саллам): “Ким одамларнинг молини қарз олаётганда уни тезда қайтаришни ният қилса, унинг номидан Аллоҳ адо қилади (яъни, адо этилишини Аллоҳ осонлаштиради). Агар қарз олган киши уни қайтармай, йўқ этишни ният қилса, Аллоҳ уни талафотга учратади” дедилар (Имом Бухорий).

Кўпчилик одамлар қарзни енгил санашади, қарзларини нафс ва шаҳват йўлида охирини ўйламай, сарф қилиб юборишади. Баъзилар қарзни Аллоҳ ҳаром қилган йўл билан судхўрлардан олади ва мол-мулкидан ажралади. Дунё роҳатидан ҳам, охират саодатидан ҳам маҳрум бўлади. Уларнинг бундай номақбул ишлари авлодларига ҳам катта таъсир ўтказади. Узилмаган қарзнинг фақат дунё машаққатига эмас, балки инсон охиратига ҳам жуда катта зарари бор.

Раҳматуллоҳ ОБИДОВ,

Тошкент шаҳридаги “Жўрабек”
жоме масжиди имом-хатиби

Яхшиликларимиз кўнайсин

Бир отахон қишлоғимиз четидаги ташландиқ ерни ободонлаштириб, турли хил кўчатлар экди. Дарахтлар аста-секин ҳосилга кира бошлади. Олдинига, отахон бу ерни катта боғ қилди, энди меваларини сотади, деб ўйладик. Кейин билсак, унинг нияти ҳосилни қишлоқ аҳлига тарқатиб, дуо олиш экан.

Хорун Рашид аёнлари билан айланиб юрганида кекса чолнинг кўчат экаётганини кўриб қолади.

– Отахон, бу кўчат мева бергунича кўп йил ўтади. Сиз унинг ҳосилидан ейсизми-йўқми? – дебди. Шунда чол таъзим қилиб, бундай дейди:

– Ҳазрат, ота-боболаримиз экди, биз едик. Биз эксак, болаларимиз ейдилар, иншааллоҳ.

Чолнинг гапидан таъсирланган Хорун Рашид унга бир ҳамён олтин берибди.

– Ҳазрат, кўчатингиз қачон ҳосил беради, дедингиз... Мана, илк мевасини сиз ҳадя этдингиз, – деди табасум билан.

Бу сўздан илҳомланган ҳукмдор чолга яна бир ҳамён олтин бериб, йўлида давом этади.

Чиндан ҳам, ховлида ёки қаватли уйда яшаймизми, бўш ерларга мевали-мевасиз дарахт кўчатлари экамиз. Ҳеч курс, соясида одамлар баҳра олишади-ку, деймиз. Амалларимиз яхши ниятларимиз билан гўзаллашади. Бундай яхшиликлар боис Аллоҳ таоло бизни икки дунё саодатига муяссар қилади.

Абдумутал ОТАБОЕВ,
Жиззах

КЎП ИСТИҒФОР АЙТИНГ...

Ибн Умардан (розийаллоҳу анҳу) **ривоят қилинган ҳадисда:** **Расулуллоҳ** (соллаллоҳу алайҳи ва саллам) **аёлларни садақа қилишга, кўп истиғфор айтишга буюрадилар. Сўнг уларни дўзахдан огоҳлантириб, бундай дейдилар:** “...Кўп қарғанасизлар ва эрингизнинг яхшилигини инкор қиласизлар. Ақли ва дини комил бўлмаганлар орасида ақлдилардан устун бўл(ишга урин)ган сизлардан бошқани билмайман” (Имом Муслим ривояти).

Зиммаларига инсониятни комилликка етаклаш вазифаси юкланган жаноби Расулуллоҳ (соллаллоҳу алайҳи ва саллам) кишиларга ахлоқий ва маънавий нуқсонларини кўрсатиб, бу иллатлардан қутулиш йўллари хам баён қилганлар. Бу ҳадиси шариф аёлларни маънавий юксалишга, ахлоқий комилликка чақиради.

Аёлларда табиий бўлган, лекин улар ўзлари сезмайдиган томонларга ишора этиб, улар туфайли йўл қўйган гуноҳ ва хатоларининг кечирилишига қайси амаллар боис бўлиши эслатилган. Аёлларга шафқат ва қаҳр талаб қиладиган оналик вазифаси юкланган. Улар ҳиссиёт борасида эркаклардан устун туради. Бу устунлик ақлга бўйсундирилмай, ўз холига қўйилса, зарарга етакловчи кусурга айланади. Қаҳр чегарадан ошса, ёмонликка айланади. Тилни жиловлаш қийин. Расулуллоҳ (соллаллоҳу алайҳи ва саллам) аёлларга қарата: “Валинеъматингизга (яъни, эрингизга) шукрсизлик қилишдан сақланинг”, деганлар. Аёллар бунинг маъносини сўрашганида, у зот (алайҳиссалом) бундай жавоб берганлар: “Сизлардан бирингиз эридан кўп яхшиликлар кўради-да, бирор сабаб билан ундан аччиқланса, шукрсизлик қилиб: “Сиздан ҳеч бир яхшилик кўрмадим”, дейди (Имом Бухорий ривояти).

Инсоннинг кўп хатолари, гуноҳлари тилидан содир бўлади. Гуноҳлар чин тавба билан, садақа қилиш билан кечирилади.

Қуръони каримда бундай марҳамат қилинади:

“... Сизлар рози бўладиган (адолатли) гувоҳлардан икки эркак топинглар. Агар икки эркак топилмаса, бир эркак билан икки аёлдир – бири (унутиб) адашганида иккинчиси эслатади...” (Бақара, 282). Олимлар оятдаги **“бири (унутиб) адашганида иккинчиси эслатади”** мазмунли муборак жумла аёлларнинг воқеа-ҳодисани эсда сақлаб қолиш қобилияти нисбатан заиф эканига далил дейишади. Яратувчи Зот яратганларининг имкониятларини яхши билади: **“(Ахир) яратган зот (Ўзи яратган нарсаларини) билмайдими?! У Латиф (лутфли) ва Хабир (хабардор зот)дир”** (Мулк, 14).

Хуллас, аёлларга насиҳат қилишда, улар билан яхши муносабат ўрнатишда шу жиҳатларни эътиборда тутиш жуда муҳимдир.

Содиқ НОСИР
тайёрлади.

КИЙИНИШ ОДОБИ ҲАҚИДА

Кийим-кечак бизни иссиқ-совуқдан асрайдиган зийнат бўлиб, кўзу кўнглимизга қувонч бахш этади. Либослар шукри кийиниш одобига риоя этиш, керагини сотиб олиш, исрофга йўл қўймаслик ва уни пок тутиш билан бўлади.

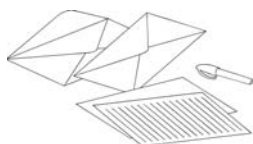
Демак, кийим-кечак борасида ўзимизга талабчан бўлишимиз зарур. Яъни, чиройли, муносиб ва покиза кийинишга ҳаракат қилишимиз, исрофу дабдабага йўл қўймаслигимиз керак. Ҳасан (розийаллоҳу анҳу) Расулуллоҳнинг (соллаллоҳу алайҳи ва саллам) кўрсатмаларини бундай ифодалаган: “У зот бизларга қўлимизда бўлган (кийим)лардан тоза ва чиройлисини кийиш ва топа олган энг хушбўй нарсамизни суришни тавсия қилганлар” (Имом Бухорий ривояти).

Аммо бугун либос баъзилар учун ўзини кўз-кўз қилиш, обрў-эътибор

орттириш воситасига айланиб бораётганига гувоҳмиз. Айниқса, аёл-қизлар ўртасида «энг қимматини кийиш, “мода” ортидан қувиш» су-сайгани йўқ, ғарбга хос очик-сочик кийиниш истаги кучли. Афсус, бу ҳолат момоларимиз, бу-виларимиз неча асрлардан буён авайлаб-асраб келаётган диний, миллий қадриятларимизга дарз солади. Чунки Пайғамбаримиз (соллаллоху алайҳи ва саллам) айтганларидек: “Ислом динининг ўзига хос хулқи ҳаёдир”. Айрим аёл-қизлар нолайқ кийинишлари билан ҳаё чегараларидан чиқишмоқда. Бу ҳол эртамизга ҳам ёмон таъсир қилиши билан хавфли.

Баъзан шу мавзуда гап кетса, “дид борасида баҳслашилмайди”, деган ибора айтилади. Аммо жамиятга зарарли одатларни шахсий дид масаласи деб, эътиборсиз қолдириб бўлмайди. Бу хусусда, айниқса, ота-оналар чуқурроқ мулоҳаза қилишлари, эътибор, ғамхўрлик ва талабчанлик билан фарзандларимизда либос ҳам, қалб ҳам гўзал бўлишига эришишлари керак.

Бўрибой ТОЖИЕВ,
Жиззах вилояти

Чақалоқ гулдек нозик бўлади. Унинг парваришида жуда эътиборли бўлиш керак. Айниқса, ёш ота-оналар бу борада тажрибасизликлари туфайли ҳар доим хавотирда бўлишади. Қуйидаги ҳолатлардан ташвишланманг:

* Чақалоқнинг боши тепа-сидаги ҳали суяги қотмаган жой лиқилдоқ дейилади. Унга тегиш чақалоқнинг миясига тегиш деб ўйламанг. Мия устидаги бу қалин химоя қавати бола тахминан бир ёшга киргунча йўқолади ва қаттиқлашади.

Мутахассислар фикрича, кўкрак қафаси уч қисмдан иборат бўлади. Бу чуқурча уларнинг энг пастдагиси бўлиши мумкин. Бола ўсиши билан бу чуқурча сезилмай кетади.

* Кўкрак сути билан озиқланадиган чақалоқлар-

ХАВОТИРГА ЎРИН ЙЎҚ

* Лиқилдоқдаги томир уришини қўл билан сезиш мумкин. Бу ҳолат чақалоқда қон айланиши меъёрида эканидан дарак беради. Суяклар орасида жойлашган лиқилдоқ таркиби юмшоқ. Шу сабабли унинг юзасида қон томирлари кўриниб туради.

* Янги туғилган қизча таглигида қон излари бўлса, кўркманг. Ҳомиладорлик даврида онада экстроген гармонининг ишлаб чиқарилиши қиз ҳомидаларда бачадон ривожланишига сабаб бўлади. Шу сабабли янги туғилган қизчаларда “кичик ҳайз давр”и содир бўлиб, уларда қон излари сезилади.

* Болангиз кўкрак қафасидаги кичкина чуқурча учун ҳам хавотир олманг.

нинг ҳар гал эмганидан кейин ичи суяқ келади. Бу ҳол унинг эмган сути тез ҳазм бўлаётганидан нишона. Сунъий овқатлантириладиган болаларда бу ҳолат камроқ юз беради.

* Ҳиқичоқ умуман зарарсиз. Мутахассислар доимий ҳиқичоқ сабаблари ҳақида аниқ маълумот бера олишмайди. Айримлар буни мия ва диафрагма ораси мулоқот етарлича бўлмай қолиши билан боғлашади.

Муаттар БЕКНАЗАРОВА,

*Тошкентдаги
3-туғруқхона ҳамшираси*

ИСЛАНДИЯ РЕСПУБЛИКАСИ

Жуғрофий ўрни. “Исландия” сўзи “муз ўлкаси”, “муз ер” деган маъноларни англатади. Мамлакат худуди Атлантика уммони шимолий қисмидаги Исландия ороли ва унинг атрофидаги майда оролчалардан иборат.

Гарчи “муз ўлкаси” деб номланган бўлса-да, Исландия Арктика иқлими худудларига кирмайди. Чунки иқлимига иккита денгиз оқими ва сузиб юрвчи музлар таъсир қилади. Июл ва август энг иссиқ ойлар, бу пайтда пойтахт Рейкьявикда ҳаво ҳарорати ўртача 20 даража иссиқ бўлади.

Тарихи. Тахминан миллидий 870 йилдан Исландия

Майдони: 103 125 кв. км.
Аҳолиси: 320 000 дан ортиқ.
Пойтахти: Рейкьявик шаҳри.
Тузуми: парламентар республика.
Давлат бошлиғи: президент.
Маъмурий тузилиши: 8 та вилоятга бўлинади.
Йирик шаҳарлари: Рейкьявик, Коупавогюр, Хабнарфордюр, Акюрейри.
Пул бирлиги: исландия кронаси.

худудига одамлар кўчиб келиб, кимсасиз оролни ўзлаштира бошлашган. Уларнинг кўпчилиги норвеглар бўлган. Скандинавиянинг бошқа мамлакатларидан, жумладан, швецияликлар ҳам бор эди. XI аср охирига келиб, бу ердаги хонадонлар тўрт ярим мингга етди. Денгиз сайёҳлиги ривожланиб, X асрнинг 80-йилларида исландлар Гренландияни кашф этишди ва тахминан 1000 йили Шимолий Америкага етиб боришди.

Исландияга кўчиб келганлар 930 йили Халк мажлиси – алтингни ташкил этишди. Орол ташқи дунёдан ажралгани,

турмуш тарзининг ўзига хосликлари боис бу ерда уруғчилик муносабатлари узок вақт сақланиб қолди. XIII асргача сиёсий ҳокимият халқдан ажралмаган, оддий эркин кишилар – бондлар асосий ижтимоий қатлам эди. Шу давр адабиётда «халқ ҳокимияти даври» деб юритилади.

Исландия аслзодалари ўртасидаги ички низолардан фойдаланган Норвегия давлати 1262–64 йиллари уни ўзига бўйсундириб олди, 1380 йили эса Дания билан иттифоқ тузди. 1397 йили Калмар иттифоқига кириб, 1537 йилдан яна Дания қармоғига ўтди.

XIX асрнинг иккинчи ярмидан мустақиллик учун кураш кучайди. 1874–1903 йиллари Исландия баъзи мухтор ҳуқуқларга эга бўлди. Биринчи жаҳон уруши даврида Дания қарамлиги заифлашди. Исландия АҚШ ва Буюк Британия билан иқтисодий-сиёсий муносабатларни кучайтирди. Озодлик кураши авж олгач, 1918

корхоналарининг ўттиз фоизи балиқчиликка ихтисослашган. Йилига бир ярим миллион тоннага яқин балиқ овланади. Бироқ сўнгги йиллар саноатида тармоқлашиш кучайиб, қайта тикланувчи энергия ишлаб чиқариш корхоналари кўпаймоқда.

Мамлакатнинг

йили Дания Исландияни иттифоқдаги чекланган мустақил давлат деб тан олди. Шундан сўнг Исландиянинг доимий бетарафлиги эълон қилинди. 1944 йил майдаги референдум натижасида Исландия халқи Дания билан иттифоқни рад этди ва шу йил 17 июнда Исландия Республика деб эълон қилинди.

1946 йили мамлакат Бирлашган Миллатлар Ташкилотига аъзо бўлди.

1997 йил 25 сентябрда Ўзбекистон билан дипломатия алоқалари ўрнатилди.

Иқтисоди. Мамлакат иқтисодиёти асосий қиримни балиқ овлаш ва уни қайта ишлашдан топади. Меҳнатга лаёқатли аҳолининг ўн икки фоизи шу тармоқда банд бўлиб, ялпи ички маҳсулотнинг йигирма фоизи ва хорижий валюта тушумининг салкам саксон фоизини шу соҳа таъминлайди. Саноат

фойдали қазилма ва хом ашё захиралари йўқ. Кейинги йилларда бой табиий ресурсларга эга бўлган Арктикага катта эътибор берилмоқда.

Исландия минтақада атрофмуҳитни муҳофаза қилиш, иқтисодий ва ижтимоий жиҳатдан барқарор ривожлантиришга кўмаклашувчи Арктика кенгашига аъзо бўлди.

Аҳолиси.

Аҳолининг миллий таркиби деярли бир хил – тўқсон беш фоизи исландлардир. Улар қадимги скандинав тиллари издоши бўлган исланд тилида сўзлашади. Шу-

нингдек, бу ерда дан, норвег, олмон ва бошқа халқлар вакиллари ҳам яшайди. Аҳолининг ўртача зичлиги бир квадрат километрга уч киши. Тўқсон бир фоиз аҳоли шаҳарларда, олтмиш фоизга яқини мамлакатнинг жануби-ғарбида, пойтахт Рейкявик ва унинг атрофларида яшайди.

Дини. Диндор аҳолининг 92,2 фоизи протестантликнинг лютеран йўналишига мансуб. Мусулмонлар кам. 2008 йилги ҳисобкитобларга кўра, тўрт юздан ортиқ исландиялик Ислом динига эътиқод қилади. Уларнинг ўттиз нафари янги мусулмонлар. Кўпчилиги мусулмон оилалари вакиллари ва четдан келганлардир. Бироқ кейинги йилларда мусулмонлар сони ортиб борапти.

1997 йили Исландия мусулмонлари уюшмасига асос солинди. 2002 йили ана шу ташкилот қошида масжид очилди. Рейкявикдаги ушбу масжидда ҳар куни ўртача ўттиз киши ибодатларни адо этади.

“ҲИДОЯТ” ВА “ИСЛОМ НУРИ”НИ ИНТИҚ БЎЛИБ КУТАМИЗ

Тошкент шаҳридаги “Хўжа Аламбардор” жоме масжиди имом-хатиби
Раҳматуллоҳ Сайфуддинов билан суҳбат

– “Йил имоми” кўрик-танловининг Тошкент шаҳар босқичида голиб бўлганингиз билан қутлаймиз. Танлов хусусидаги таассуротларингиз билан ўртоқлашсангиз?

– “Йил имоми” кўрик-танловини ўтказишдан асосий мақсад диёримизда фаолият кўрсатаётган жоме масжидлар имом-хатибларининг билим даражасини синовдан ўтказиш, уларнинг мустақиллигимизни мустаҳкамлаш йўлида олиб бораётган ибратли ишларини намойиш этишдан иборат. Имом-хатиблар ҳартомонлама етук, ҳам диний, ҳам дунёвий илмларни пухта билган, ҳукуқий, ижтимоий масалаларда ҳам тажрибали бўлмоғи зарур. Имом-хатибларимизда ана шу жиҳатларни шакллантириш ва аниқлашда кўрик-танловлар яхши самара беради. Иштирокчилар билим ва қобилиятларини кўрсатиш билан бирга, Исломи дини ва ота-боболаримиз амал қилиб келган Имоми Аъзам мазҳабининг асл моҳиятини очиб бериш, уни кенг кўламда тарғиб-ташвиқ қилишда нима-ларга қодир эканларини амалда исботлашади. Тадбирнинг имом-хатиб фаолиятида ўрни жуда муҳим. Ўзим ҳам унга тайёрланиш жараёнида жуда кўп китоб ўқидим. Тинимсиз ишлаш, изланишларим самарасини берди.

Кўрик-танлов имом-хатибни атрофга хушёр нигоҳ билан боқишга, жамиятда юз бераётган воқеа-ҳодисалардан холис ва тегишли ҳулосалар чиқаришга ўргатади. Одамлар орасида яхшилиқни ёйиш, ёмонликнинг олдини олишга ғайрат қилиш, гўзал ҳулқ билан бошқаларга ибрат бўлишга чорлайди. Ахир Пайғамбаримиз (соллалоҳу алайҳи ва саллам) “Яхши ҳулқларни камолга етказиш учун юборилдим”, деб марҳамат қилганлар.

– *Инсоннинг ютуқларидан энг олдин унинг камолотида меҳнати синган она-онаси, устозлари қувонади. Ўзингиз ва устозларингиз ҳақида гапириб берсангиз.*

– Сурхондарё вилояти Музработ туманида туғилганман. Илк диний сабоқни отамдан олдим. Ўрта мактабни битириб, “Мир Араб” мадрасасида ўқидим. 1995 йили “Имом Бухорий” номидаги Тошкент Исломи институтига ўқишга кирдим. Талабалик йилларим Шайхонтоҳур туманидаги “Оқ тунукачи” масжидида имом-хатиб, Юнусобод тумани “Мирза Юсуф” жоме масжидида имом ноиби бўлиб ишладим. Уйимизда бадиий китоблар кўп бўларди. Онам ҳар куни турли эртақ, ривоятлар айтиб ухлатарди. Кейинги устозим акам Алиакбар Сайфиддинов бўлади.

У киши билан ҳар бир ишда маслаҳатлашаман.

1999 йил институтни битиргач, Юнусобод туманидаги “Октепа” жоме масжидига имом-хатиб этиб тайинландим. 2001–2003 йиллар Тошкент Исломи институтида дарс бердим. 2003 йилдан буён Шайхонтоҳур тумани “Хўжа Аламбардор” жоме масжидида имом-хатибман.

– *“Хўжа Аламбардор” Тошкент шаҳридаги қадимий масжидлардан бири. Мустақилликнинг йигирма йиллиги олдида янги кўринишида фойдаланишга топширилган масжид биносида икки йилча таъмир ишлари олиб борилди. Шу жараён ҳақида суҳбатлашсак.*

– Ҳақ субҳонаҳу таоло Ўз каломида баён этган буюк амаллардан бири масжидларни обод қилиш ва уларни яхши ҳолатда сақлашдир.

“Аллоҳнинг масжидларини фақат Аллоҳга ва охират кунига имон келтирган, намозни баркамол ўқиган, закот берган ва фақат Аллоҳдангина кўрққан кишилар обод қилурлар...” (Тавба, 18).

Масжидлар ободлиги маънавий ва моддий йўллар билан бўлади. Маънавий ободлигини у ердаги ибодатлар, Қуръон тиловати таъминласа, моддий обод этиш супуриб-сидириш, тозаликни сақлаш,

қайта таъмирлаш каби амаллар биландир.

“Хўжа Аламбардор” жоме масжидининг жуда қадимий биносини сақлаб қолган ҳолда, унга уйғун замонавий хонақоҳ тиклашни мақсад қилган эдик. Бу хайрли ишда Ўзбекистон мусулмонлари идораси бош-қош бўлди. Тарихий обидаларни сақлаш қўмитаси мутасаддилари йўл-йўриқ, маслаҳатларини аямади. Шайхонтоҳур туман ҳокимияти ва масжид атрофидаги маҳаллаларда яшовчи одамлар ҳашар йўли билан қатта ёрдам кўрсатишди. Юртимизнинг турли вилоятдан келган усталар масжид биносини нозик дид билан безашди.

Анас ибн Молик (розийаллоҳу анҳу) ривоят қилган ҳадисда Пайғамбаримиз (соллаллоҳу алайҳи ва саллам) кқуйидагича марҳамат этадилар: “Ким бирор масжидда чирок ўрнатса-ю, унинг нури ўша масжидни ёритиб турса, фаришталар, ҳатто Аршни кўтариб турувчи (фаришта)лар ҳам унга истиғфор айтади”.

Аллоҳга шукр, масжидларимиз кундан-кунга обод бўлиб борапти.

– Яқинда “Мовароуннаҳр” нашриётда “Ҳалол савдо касбларнинг яхшиси” номли китобингиз чоп этилди. Айнан шу мавзунини танлашингизга нима сабаб бўлди?

– Чунки одамлар орасида турли келишмовчиликлар келиб чиқишига савдогарларнинг иқтисодий-молиявий қоидаларга амал қилмасликлари ҳам сабаб бўлмоқда. Бозор ораласангиз, баъзи сотувчиларнинг

молини ўтказиш учун ёлғон сўзлаётгани, ҳатто қасам ичаётганининг гувоҳи бўласиз. Ёлғон сўз ва қасам савдони юргизмайди. Аксинча, топилган даромаднинг баракасини кетказди. Ўша алдаб топилган пуллар баъзан бошқа томондан бир неча ҳисса зарар бўлиб чиқиб кетади.

Абу Ҳурайрадан (розийаллоҳу анҳу) ривоят қилинади: “Расулulloҳ (соллаллоҳу алайҳи ва саллам): “Қасам ичиб, савдо молини ўтказувчи баракани ўчирувчидир”, деб марҳамат қилганлар. Тўғрилиқ билан қилинган савдода барака бўлади. Бу барака эса албатта, эгасига, унинг оиласиyo рўзғорига юқади. Ҳалол савдогарнинг даражаси икки дунёда баланд бўлади.

Кўпинча одамлар молнинг арзонига учади. Қаерда арзон буюм бўлса, талашиб-тортишиб олаверади. Арзон, сифатсиз буюм сотаётган “ишбилармон”лар пуллаётган нарсасини харидор очиб кўришига ҳам йўл қўймайди. Бу ерда на ишлаб чиқарувчи, на савдогар, на сотиб олувчи барака топади. Чунки барака Аллоҳдан, Аллоҳни эса алдаб бўлмайди. Гап савдо ҳақида кетаётгани учун бу можароларда кўпроқ савдогарларни айблаш мумкин. Чунки улар сифатсиз, муддати ўтган маҳсулотларни олмаслиги, балки, шундай нарсалар ишлаб чиқарганларни инсофга чақириши керак.

Китобда бу каби масалаларни атрофлича ёритишга ҳаракат қилдик. Шояд ушбу китобимиз инсонларни динимизда савдо-сотик бўйича кўрсатилган таълимотларни

ўрганиб, амал қилишларига ёрдам берса...

– “Хўжа Аламбардор” жоме масжиди қавми “Ҳидоят” журнали ва “Ислом нури” газетасига обуна бўлишда илгорлардан. Демак, масжидда бу нашрларнинг ўқувчилари кўп. Журнал ва газетимизда яна нималарга эътибор берилишини истардингиз?

– Бир устозим: “Ҳидоят” ва “Ислом нури”ни қолдирмай ўқиб юрган одам мулло бўлади” деган эди. Бу нашрларни масжидимиз аҳли интиқлик билан кутади. Одамлар уларда чоп этилаётган тафсир, ҳадис шарҳи, фикҳий масалалар, ибратли ҳикояларни ўқиб, ўзаро муҳокама қилишади. Масжидимиз кутубхонасида ҳам бу нашрларнинг ҳар бири сони жамлаб борилади. Хуллас, журнал ва газетнинг динимиз софлигини сақлашда хизмати таҳсинга лойиқ. Ёшлар тарбиясига доир мақолалар, одамларни огоҳликка чорловчи долзарб мавзулар янада кўпроқ ёритилса, мақсадга мувофиқ бўларди.

Мухаммад СИДДИҚ
ёзиб олди.

ИСЛОМ ВА ОЛАМ

Исландия мусулмонлари ҳақида

Қатарнинг “Ал Жазира” телеканали Исландия мусулмонлари ҳаёти ҳақида ҳужжатли филм тасвирга олмоқда. Филм тақдироти декабр ойига мўлжалланган.

Исландия мусулмонлари бирлашмаси раҳбари Олафур Али Халдорсон ва кинорежиссёр Эгил Нур Пруннер филмнинг асосий қахрамонлари бўлади.

Халдорсон бундан йигирма йил олдин, режиссёр Эгил Нур шу йилнинг феврал ойида Ислонми қабул қилган. Киночилар бу ишни битирганларидан сўнг Янги Зеландия мусулмонлари ҳаёти ҳақида филм суратга олишмоқчи.

Кашмирда анжуман

Кашмирда “Қуръон мўъжизалари” деб номланган халқаро анжуман бўлиб ўтади. Жамму ва Кашмир уламолари йиғилишида муфтий Башируддин Аҳмад шу ҳақда баёнот берди.

Анжумандан кўзланган мақсад, улғайиб келаётган ёш авлодга Қуръони каримни ўргатиш, ёд олдириш услублари бўйича фикр-мулоҳазаларни ўртоқлашишдир.

“Лего” ўйинчоқларидан фойдаланиб

Яқин Шарқ мамлакатларида Ислон дини тарихини ўргатишда “Лего” ўйинчоқларидан фойдаланилмоқда.

Махсус жалб қилинган мутахассислар турли рангларда ҳар хил шакллар ва қиёфалар ясашади. Дастурда Қуръони карим қиссалари бўйича ҳам ўйинлар бор. Айниқса, Юсуф (алайҳиссалом) қиссалари чуқур таассурот қолдириши кутиляпти.

Масжидул Ҳаромда кенгайтириш ишлари

Саудия Арабистони қироли Абдуллоҳ ибн Абдулазиз Маккадаги Масжидул Ҳаромни кенгайтириш ишларининг янги босқичига тамал тошини қўйди. Масжид ҳажми 400 квадрат метрга кенгайтириши кутиляпти. Натижада бу ерда тахминан бир миллион икки юз минг киши бир вақтда намоз ўқиши мумкин бўлади. Умумий харажатлар 400 миллиард Саудия риёлидан ошади.

Лойиҳага кўра, ҳожиларга ҳам бир қатор қулайликлар яратилади. Масжидга кириб келиш осонлашади, тавоф майдони, масжид ичи йўлаклари кенгайди, янгида идишларда Замзам қўйилади, масжид ходимлари замонавий кузатув ва алоқа воситалари билан таъминланади.

Осон ҳал бўлди

Францияда мусулмонларнинг ҳайит намозларида масжидлар етишмаслиги муаммоси осон ҳал бўлди. Энди намоз вақтларида айрим бинолар мусулмонлар ибодат қилиб олишлари учун бериб турилади.

Мамлакатда мусулмонлар сони йилдан йилга ортиб бормоқда. Ҳайит кунлари Париж ва бошқа катта шаҳар кўчаларида ҳам намоз ўқилиши сабаб йўл ҳаракати қийинлашиб қолаётган эди.

Франция ички ишлар вазири Клод Геана айтишича, Парижнинг мусулмонлар кўп истикомат қиладиган туманидаги аскарлар ётоқхонаси вақтинчалик масжид вазифасини ўтади.

Сомалига ёрдам

Ислом Конференцияси Ташкилоти оғир кунларни бошдан кечираётган Сомали давлати учун бошланғич ёрдам сифатида 200 миллион АҚШ дўллари миқдорида маблағ ажратилишини маълум қилди.

Туркия ташқи ишлар вазири Аҳмад

Довудўғли Сомалига турли йўналишлар орқали ёрдам кўрсатиш учун махсус ишчи гуруҳ тuzилганини таъкидлади. Ҳозир Сомали табиий офатдан энг кўп азият чекаётган давлатдир.

ИКТ раҳбари Акмалиддин Эҳсонўғли махсус мажлисда кейинги ёрдамлар миқдори ярим миллиард дўллардан ортишини маълум қилди. Бу маблағлар табиий офатдан азият чекаётганларга кийим-кечак, озиқ-овқат ва дори-дармонлар сотиб олиш учун сарфланади.

Масжидул Ҳаром хавфсизлиги учун

Маккадаги муқаддас масжид эшикларига хавфсизликни таъминлаш учун махсус метал ва портловчи моддаларни аниқлайдиган мосламалар ўрнатилади.

Ҳозир масжид эшикларини 180 нафар хизматчи кўриқлайди. Лекин шу кунга қадар уларда қурол ва портловчи моддаларни аниқловчи ускуналар йўқ эди.

Масжидул Ҳаром хавфсизлигини таъминлаш бўйича масъул Фавоз Саҳафий эшикларга замонавий ускуналарни ўрнатиш ишлари бошлаб юборилганини, шунингдек, масжид ичида ҳам назоратчи ходимларни кўпайтириш кераклигини, намозхонларнинг масжид ичига овқат олиб киришларига йўл қўймаслик муҳимлигини таъкидлади.

Тоболскда янги масжид қуриляпти

Россия Федерациясининг Тоболск шаҳрида янги икки қаватли масжид қурилиши жадал давом этмоқда. У шаҳарнинг баланд қисмида, аҳоли кўп яшайдиган ҳудудда барпо этиляпти.

Ҳозир пойдевор ва биринчи қават қурилиши тугалланиб, кейинги қавати кўтарилмоқда.

Қурилишни якунлаш қиш ойларига мўлжалланган.

Масжиднинг биринчи қавати майдони 200 квадрат метрли ташкил этади.

Имомлар билан ҳамкорлик зарур

Россия Федерацияси президенти Дмитрий Медведев Доғистонга сафари чоғида республика раҳбариятига ҳудудда хавфсизликни таъминлаш, террорчиликнинг олдини олиш учун олий маълумотли имомлар ва уламолар билан ҳамкорлик қилишни маслаҳат берди.

Президент айтишича, одамларни зўравон кучлар таъсиридан асрашда илмли, тажрибали имомларнинг хизмати катта бўлади.

Доғистон раҳбари суҳбат чоғида куз фасли ўрталарида илмий-амалий анжуман ташкил этилишини, унга дунёдаги кўзга кўринган уламолар жалб этилишини таъкидлади. Анжуманда турли адашган оқимлар, террорчилар ва уларнинг асл мақсадлари тадқиқ этилади ва уларга илмий раддиялар бериш бўйича қўшма баёнотлар қабул қилинади.

Оммавий телеўйин

Покистонда “Ким миллионер бўлишни хоҳлайди?” ўйини жуда оммавий. Ўйин “ГЕО” телеканали орқали олиб намоёиш этилади. Энди ушбу ўйинда “Муҳаммаднинг (солалаллоху алайҳи ва саллам) 75-исмлари нима?”, “Анбиё сураси қайси ҳарфлар билан бошланган?” каби саволлар бериладиган бўлди.

Ушбу телеўйин ғолиблари учун ажойиб совғалар бор, ғолиб чиққанлар умра ва ҳаж сафарига йўлланма олишлари ҳам мумкин. Кўрсатув бошловчиси Жунайд Жамшид ўтган асрнинг 80-йилларида машҳур ашулачи бўлган. Кейинчалик у диний билимларни эгаллашга бел боғлади.

Зиёуддин МАҚСУД
тайёрлади.

Утган асрнинг 70-йилларида бир гуруҳ юртдошлар билан Францияга бордик. Сорбонна университети талабалари билан учрашувда серқуёш Ўзбекистондан келганимизни айтдик. Шунда улар: “Ўзбекистон қайси мамлакатда ўзи, Покистондами ё Афғонистонда?” деб сўрашган эди.

“МЕҲРИНГИЗ ҚАЛБИМ ТЎРИДА...”

Шукр, истиқлол туфайли Ўзбекистонни жаҳон таниб, Ўрта Осиёда буюк тамаддун ва маърифат бешиги бўлгани, бой тарихи, жаҳон майдонида муносиб ўрнига эга экани эътироф этилмоқда. Бугун Ўзбекистон Оврупа ва Осиё ўртасида жуғрофий кўприк сифатида иккитомонлама ҳамкорлик учун европаликларда катта қизиқиш уйғотяпти. Чунки мустақиллик йилларида юртимизда амалга оширилаётган ислохотлар, барқарор тараққиёт ҳамкорларнинг ўлкамизга қизиқишини янада ошириб, ишончини мустаҳкамламоқда.

Ўзбекистон раҳбарияти амалга ошираётган изчил сиёсат, қўлга киритаётган ютуқларимиз хорижлик сайёҳлар, фан ва маданият арбобларининг ҳам эътирофларига сазовор бўлмоқда. Уларнинг дил сўзларини эшитиб, беихтиёр қалбинг ғурурга тўлади,

шу юрт фуқароси эканингдан фахрланасан.

Ўтган йилнинг май ойида Франция Хотинқизлар кенгаши аъзоси, Ўзбекистоннинг Франциядаги элчихонаси қошидаги “Франция – Ўзбекистон халқаро Карвонсарой” уюшмаси вице президенти Мария Кристин хоним

Ўзбекистонга келди. Хива, Бухоро ва Самарқанд сафарларидан сўнг яна бир ҳафта Тошкентда қолган хоним меҳмонхонани рад этиб, оддий ўзбек уйида яшашни ихтиёр этди. Пойтахтнинг кўркам жойлари, тарихий ёдгорликлари ва Чорсу, Эски Жўва маҳаллаларида сайр этишни истади.

Ватанига қайтиши арафасида хонимдан сафар таассуротлари ҳақида сўрадим. “Таассуротларим шунчалар кўп, шунчалар бой ва ранг-баранг, ўн кун давомида мен худди эртақлар шаҳрида яшагандай ҳис этдим ўзимни. Билсангиз, шу пайтгача Марокко, Жазоир ва Афғонистонда бўлиб, у ерлардаги муслмонлар ҳаёти билан яқиндан танишганман. Ўзбекистонда ҳам шундай манзарани учратаман, деб ўйлаган эдим. Аммо бу ерда мен тақдири ва эркин ҳаётдан мамнун ва миннатдор, эртанинг ишқи, завқи билан яшовчи самимий ва меҳмондўст ўзбек халқини, мамлакатдаги диний бағрикенгликни, халқпарвар сиёсатни кўрдим. Буюк ипак йўлидаги бетакрор тарихий обидаларга бой, қадимий, айна пайтда, замонавий бир ўлкани, “Ўзбекистон” деб аталмиш ажиб бир мамлакатни ўзим учун кашф этдим.

БЕНГАЛЧАНИ ЎРГАНГАН ЭСКИМОС

Ўзбек маҳаллаларида дарвоза эшиклари доимо очиклигидан хайратландим. Эски шаҳар кўчаларида сайр қилатуриб, қизиксиниб, очик дарвозадан мўралаганимда, гулзор ховли ўртасидаги сўрида ўтирган онахон мени қадрдонидай, илтифот билан ичкарига таклиф этиб, дуо қилди, чой ва палов билан сийлади. Мен онахоннинг нотаниш ва ўткинчи бир сайёҳга бундай муносабатидан хайратда эдим, чунки бизда, яъни Оврупада чақирилмаган меҳмонни унча ёқтиришмайди. Айниқса, Юнусободдаги мен яшаган Гулшодхон ая хонадонидagi қайнона-келин, ўғил ва невараларнинг самимияти, меҳри, ҳурмати, ҳар кеч уларнинг бир-бирларига хайрли тун, эрталаб эса хайрли тонг тилашлари, кўчадан келганларида “Ассалому алайкум” деб саломлашишлари, дастурхон атрофида Аллоҳга шукрона келтириб, қилган самимий дуолари, илтифотлари қалбимга хотиржамлик, осойишталик бахш этди. Мен ватанимга ушбу жаннатмонанд мамлакат зиёратидан олган унутилмас таассуротларимни, самимийлиги, маданияти ва меҳмондўстлиги билан ажралиб турувчи ўзбек халқи меҳрининг бир қатрасини қалбим тўрида олиб кетман. “Ўзбекистонни, меҳри дарё ва соддадил ўзбек халқини ҳамиша соғиниб яшасам керак”.

Гулпошша
ЭРГАШХУЖАЕВА

Канаданинг Нанавут ўлкаси (эскимослар мухторияти) Пангниртунг шаҳрида туғилган Маатали Окаликни ёшлигидан бутун дунёда ҳинду (туб аҳоли)ларнинг шу ҳудудларга кўчиб келган оқ танлилар билан тенгҳуқуқли кўрилмаслиги таажжублантирарди. Шу боис у ҳаётини ирқий камситишларни бартараф этишга бағишлади. Маатали Карлтон университети сиёсатшунослик ва инсон ҳуқуқлари факултетини битиргач, “Эскимослар ҳуқуқини ҳимоя қилиш ташкилоти” фаолларидан бирига айланди.

Маатали турли миллатлар урф-одатлари, маданиятлари билан қизикди. “Ислом дини билан танишганимда анча улғайиб қолган эдим. Мен тенгдошларимга бу дин тўғрисида саволлар берар, дўстим Ошиқ Саид эса жавоб қайтарарди. Йилдан-йил бу динга қизиқишим ортиб борди”, дейди у.

Кейинчалик Маатали Ислом динини қабул қилди, бангладешлик Ошиқ Саидга турмушга чиқди.

“Даглаб мусулмон оила ҳаётига кўникиш қийин бўлди. Тил билмаслик қийинчилик туғдирарди. Шундан сўнг эрим эскимосчани, мен бенгалчани ўргана бошладик. Ислом одамлар орасини ўнглашда жуда тўғри йўл тутишига амин бўлдим”, дейди Маатали.

Маатали мусулмон бўлган ягона канадалик эскимос эмас. Маҳаллий ахборот воситалари маълумотига кўра, ҳозир Оттава марказидаги жоме масжидда нафақат эскимослар, балки маҳаллий ҳиндуларни ҳам учратиш мумкин.

Зиёуддинхон МАҚСУДОВ
тайёрлади.

Кўнглим менинг қирда қолган лоладир...

Абдулвоҳид САИДМАТОВ

Бу юртнинг...

Тошса агар тоғу тошни кемирган,
Далли, жўшқин дарёси бор бу юртнинг.
Елғиз ўзи ёв лашкарин емирган,
Широқ кезган саҳроси бор бу юртнинг.

Ўчмагандир Ватан деган ноласи,
Мардлик эмар бешикдаги боласи,
Шу замин деб жонин тиккан лоласи,
Тўмарисдек момоси бор бу юртнинг.

Бедов миниб Эрам боғда сайрона,
Тор тутганда тўти, булбул ҳайрона,
Ғазабидан ёв кўрғони вайрона,
Гўрўғлидек танҳоси бор бу юртнинг.

Боғларида нақш олма, анор битган,
Манглайига номус битган, ор битган.
Ўн икки йил сувга боқиб ёр кутган,
Вафо рамзи – Зухроси бор бу юртнинг.

Мозийларни суяб турган минори,
Соя солар минг асрлик чинори.
Балоларга қалқон туғи, шунқори,
Уч олтмиш Куброси бор бу юртнинг.

Бунда менга ҳар ҳазон-ҳас қадрдон,
Мозийлардан оққан ҳар сас қадрдон.
Шу заминга меҳрим бердим бир жаҳон,
Абдуллодек шайдоси бор бу юртнинг.

Тутмай бурун

Хаёлларим осмонлардан айландилар,
На булутга, на юлдузга бойландилар.
Уча-уча шеърларимга жойландилар,
Дард қийнаган маъносини тутмай бурун.

Не орттирдим юрагимга жоним уюб,
Гоҳ ёмғирни, гоҳ майсани суюб-суюб.
Муҳаббатни оташ дедим куйиб-куйиб,
Ўз қалбимнинг маъвосини тутмай бурун.

Гоҳ инондим кўкдан инган қарамга мен,
Бағрим бердим, бағримдаги ярамга мен.
Мисра-мисра дард улашдим қаламга мен,
Ўз дардларим давосини тутмай бурун.

Умр ўтар, шошо-шоша, кеча-бугун,
Билинмасдан кеча бўлди неча бугун.
Кимлар учун олов бўлдим, кимга тутун,
Зор кўнглимнинг навосини тутмай бурун.

Осмонларга сингиб кетса жон чақиним,
Тупроқ менинг оғам бўлар, ёмғир иним.
Ким билади, номим тутар қай яқиним,
Шоир дилим равосини тутмай бурун.

Изи бор

Шиддати зўр вақт ҳам асли лочин-да,
Қанот ёйиб не қилмаган очунда.
Ҳиндистонда, Мисрда, Чин-Мочинда
Боболарим қарвонининг изи бор.

Тунлар сокин, тунлар ухлар, тунлар жим,
Бедор бўлиб осмонларга боққан ким?
Юлдузларда ул султону мунажжим
Боболарим нарвонининг изи бор.

Зўрға турган бир ҳўкизнинг шоҳида,
Заминни мен хаста кўрдим гоҳида.
Денгиз эмас, уммоннинг ул ёғида
Боболарим дармонининг изи бор.

Сайёдмидинг вақт қушини овласанг,
Ё ўтмишни бир дам изга товласанг,
Қай манзилда ерни сал-пал қовласанг,
Боболарим айвонининг изи бор.

Кўнглим менинг қирда қолган лоладир,
Гоҳ йиғласа, гоҳ қувонган боладир.
Шеър изласам ўз бағримдан тўрт сатр,
Боболарим давронининг изи бор.

Эртанинг илдизи

Ёруғ жаҳон бўлса бўлар хиёнатлик,
Биз қаламга дўст тутиндик қиёматлик.
Билганларга қалбимиз кўп иноятлик,
Билмаганлар бизни йўққа йўраб ўтар.

Қучок очдик баҳорларга яйраб гоҳо,
Ҳар мисрада булбул бўлди сайраб гоҳо.
Биз нур учун зулмат кечдик ойлаб гоҳо,
То ҳаётмиз қалам бизни қўраб ўтар.

Оёғимиз етмаса ҳам бизнинг ерлар,
Қароғимиз кўрмаганлар бизни дерлар.
Ҳар бандида юрагимиз ётган шеърлар,
Юракларни ўз меҳрига ўраб ўтар.

Қай савдога бойланса-да юлдузимиз,
Зулматларни ёрар бизнинг кундузимиз.
Не бўлса ҳам, биз эртанинг илдизимиз,
Бир илдизки, гуллар бизни сўраб ўтар.

Ҳабиба БУРҲОН қизи**Солиҳа аёл**

Ҳар ишда эрига этгай итоат,
Алла айтар узун кечалар бедор.
Аллоҳ учун холис қилар ибодат
Шаънига юқтирмас заррача ғубор.

Қайнона, қайнота ҳам ота-она
Розилиги учун қоим турар у.
Битта нони бўлса, ярмин қувона
Мухтож бечорага бўлиб берар у.

Капалаклар, қушлар ва гуллар билан
Кўшиқлар айтишиб унутар ғамин.
Тасбеҳ ўгиради булбуллар билан
Кемтик кўнглининг ҳам тўлдирар камин.

Шафқат хазинаси – юрагинг бедор,
Аллоҳ сенга бермиш покиза хилқат...
Жаннат сенга бўлсин, солиҳа аёл,
Меҳринг, фаросатинг оламга ибрат.

*Ғаллаорол тумани***Гули САЙФУЛЛАЕВА****Одамлар бор...**

Одамлар бор, меҳрли кўзи билан
Инсонларнинг кўнглини тоғ этади.

Одамлар бор, алдамчи сўзи билан
Жавраб гоҳо дилни сиёҳ этади.

Одамлар бор, айтса, қайтмас сўздан,
Лафз қилдими, югуртирмас изидан.
Одамлар бор, иши фаркли сўздан,
Чарчамайди юриб ёлғон изидан.

Одамлар бор, дейсиз гўё фаришта,
Поклик чаманида очилган бир гул.
Одамлар бор, эсиз, эсиз, ҳар ишда
Нафсига қул бўлиб қолишган буткул.

Одамлар бор, мисли шамган парвона,
Иши тушса, салом берар сояга.
Иши битгач, тополмассан гирёна
Назар солсанг, чиқиб хатто қояга.

Одамлар бор, қадамида унар боғ,
Ҳақ йўлида эрта-кеч жавлон урар.
Одамлар бор, мужмал, лоқайддир ҳар чоғ,
Дангасалик ботқоғида ўй сураб.

Истагим – ҳар инсон бир марди майдон
Бўлса-ю, ёнида номард бўлмаса.
Мардлар изи қолса майдонда ҳар он,
Кўнгил гулшанида гуллар сўлмаса...

Каттакўрғон шаҳри**Машкура АЗИЗОВА Мухаммаджон қизи****Отажоним**

Отажоним, Аллоҳдан сизга умр тилайман,
Танингизга куч-қувват, кўзингизга нур тилайман.

Отажоним, сизни ҳам ёш йигитга йўйдикми –
Хабар олмай, йўлимизга термултириб қўйдикми?

Бошингизга оппоқ қорлар ўрнашибди, сезмабмиз,
Юрагингиз хазин куйга жўрлашибди, сезмабмиз.

Бу дунёнинг югур-югур ғами билан оввора,
Маъюсгина кўнглингизни чоғ этмадик бир бора.

Не синовлар келса доим сабр-ла бош тутдингиз,
Қалбда тоғдай дард билан шод кунларни кутдингиз.

Меҳр бериб, меҳрга зор қолибсиз, отажон,
Сизни рози этолсак, қолмас кўнгилда армон.

Тошкент

Ф

арзандлар Аллоҳ таоло бизга берган улуг неъматларидан бири, ҳаётимиз маъноси, қалбимиз қувончидир. Вазифамиз уларни яхши тарбиялаш, ёмонликлардан асрашдир. Уларнинг саодати биз бу вазифани қандай адо этишимизга боғлиқ. Аллоҳ таоло бундай марҳамат қилади: “Эй мўминлар, сизлар ўзларингизни ва аҳли-оилаларингизни ўтини одамлар ва тошлар бўлган дўзахдан сақлангиз. У (дўзах) устида қаттиқдил ва қаттиққўл, Аллоҳ ўзларига буюрган нарсага итоатсизлик қилмайдиган, фақат ўзларига буюрилган нарсани қиладиган фаришталар турар” (Таҳрим, 6).

ФАРЗАНДЛАРИМИЗГА ЭЪТИБОР БЕРАЙЛИК

Ушбу оят тушганида ҳазрат Умар (розийаллоҳу анҳу) Пайғамбаримиздан (соллаллоҳу алайҳи ва саллам) “Ё Расулуллоҳ, ўзимизни дўзахдан сақлаймиз, бу тушунарли. Аммо аҳли оила ва фарзандларимизни қандай сақлай оламиз?” деб сўради. Шунда Расулуллоҳ (соллаллоҳу алайҳи ва саллам): “Аллоҳ сизни қайтарган нарсалардан уларни ҳам қайтарасиз ва Аллоҳ сизга буюрган ишларга уларни ҳам ундайсиз. Шу йўл билан уларни дўзахдан сақлаган бўласиз”, деб жавоб берганлар (*Қуртубий тафсиридан*).

Бола тарбияни дастлаб оиласида олади. Катталарнинг бутун хатти-харакатларини худди суратга олгандек онгига жойлаб, улғайгач, уларни ҳаётига татбиқ этади. Ахлоқи ёмон болалар асосан муҳити соғлом бўлмаган оиладан чиқиши маълум. “Бугунги

ўғри, фирибгар ва хулқи ёмон кимсалар кеча тарбиясига эътибор берилмаган болалардир!” деган эди Абдулла Авлоний.

Оиладаги тарбиядан ташқари, болаларимизнинг кўча-кўйда юриш-туришларига ва кимлар билан алоқа қилаётганига ҳам алоҳида аҳамият беришимиз керак. Ёшларнинг ич-

киликбозлик, гиёҳванд моддалар истеъмол қилиш ва ахлоқсиз кўнгилочар масканларда тентираб юришлари каби миллий ва диний қадриятларимизга мутлақо зид, зарарли иллатларга чалинишлари бизнинг бепарволигимиздан бошланишини унутмайлик.

Менимча, фақат ота-онасини йўқотган эмас, балки қаровсиз қолган, тарбиясига биров аҳамият бермаган бола ҳам етим ҳисобланади. Келажагимиз бўлган болаларимиз тарбиясига катта аҳамият беришимиз, уларнинг юксак ахлоқий қадриятлар, миллий ва диний анъаналаримизга содиқ бўлишларига ғайрат қилишимиз лозим. Пайғамбаримизнинг “Ота ўз фарзандига чиройли тарбиядан яхшироқ мерос қолдиролмайди” (*Термизий ривояти*), деган ҳадиси шарифларини ёдимиздан чиқармайлик.

Момоларимиз айтади...

Кенг бўлган кенг яшар.

Эшакка кумуш эгар яраш-
мас.

Кимга бармоқдай, кимга
тирноқдай.

Энг баланд иморат ҳам ер-
дан кўтарилади.

Юришдан олдин йўл ахтар.

Игна қаёққа юрса, ип ўша
ёққа юради.

Кўчган юртнинг қадрини
кўнганида биласан.

Жаҳл дориси – сукут.

Эрка қизнинг эл бўлиши
қийин.

Болта келгунча кунда тинч
ётар.

Тўқ чайқалмаса, оч тўймас.

Борида – Ҳотам, йўғида –
мотам.

Хивада моли борнинг Бу-
хорода қорни тўқ.

Ботирга ҳам жон керак.

Бошлиқ бўлиш осон, бош-
лаш қийин.

Бўладиган мева гулидан
маълум.

Эрта турган эркакнинг бир
ризки ортиқ,

Эрта турган аёлнинг ик-
ки ризки.

*Зарбдор тумани Бўстон
шаҳарчасида яшовчи
Райҳон аядан ёзиб олинди.*

Пайғамбаримиз (соллаллоҳу алайҳи ва саллам):
“Имон етмишдан ортиқ бўлакдир. Уларнинг
юксаги “Ла илаҳа иллаллоҳ” калимасидир.
Куйиси озор берувчи нарсаларни йўлдан олиб
ташлашдир. Ҳаё имон бўлакларидан биридир”,
деганлар (*Имом Бухорий ривояти*).

ҲАЁ ЙЎҚОЛМАСИН

Ҳадиси шарифда тавҳид калимаси имон бўлакларининг энг афзали, ўзаги экани таъкидланиши билан бирга, ўзгаларга озор берадиган нарсаларни йўлдан олиб ташлаш кишининг имонидан дарак бериши баён қилинган. Одам йўли тинч, равон бўлишини истади. Юришга тўсиқ бўладиган нарсаларни йўлдан олиб ташлаш ўзига истаган қулайликни ўзгаларга ҳам исташ туйғусидан келиб чиқади. Бошқа бир ҳадиси шарифда: “Ҳеч бирингиз ўзига истаган нарсани биродарига ҳам истамагунича чин мўмин бўлмайди”, дейилган (*Имом Бухорий ривояти*). Яъни, имонли одам йўлда зарарли нарсага кўзи тушса, уни четга олмай кетишдан ҳаё қилади.

Расулуллоҳ (соллаллоҳу алайҳи ва саллам) бундай деганлар: “Ҳеч шубҳа йўқ, ҳар бир диннинг ўзига хос хулқи бор. Исломи динининг ўзига хос хулқи ҳаёдир”. Ҳаё – кишини инсоний ахлоққа тўғри келмайдиган ҳар қандай нарсадан тийилишга ундовчи сифат. Ҳаё хижо-

лат чекиш, истиҳолодан фарқ қилади. Чунки хижолат чекиш ҳамиша ҳам ижобий хислат ҳисобланмайди. Баъзан у салбий оқибатларга ҳам сабаб бўлиши мумкин.

Ҳаё бир вақтнинг ўзида жоиз бўлмаганиш ва сўзлардан қайтаргани каби, яхши ишларга ундовчи ҳамдир. Бу гўзал хислат одамлар орасида ҳам, ўзи ёлғиз қолганида ҳам эгасининг иккиюзламачилик қилишига йўл қўймайди. Пайғамбаримиз (соллаллоҳу алайҳи ва саллам): “Ҳаёнинг ҳаммаси яхшидир”, деганлар.

Ҳаё инсоннинг икки дунёси, шунингдек, атрофидагилар учун ҳам фойдали фазилат. Уламоларимиз ҳаё ҳақида: “Ҳаё ёмон, қабиҳ иш ва қилиқларни тарк этишга ундайдиган, ҳақдор кишининг ҳақиға путур етказишдан қайтарадиган яхши сифатдир”, дейишган.

Имонимизнинг бир бўлаги – ҳаё биздан узоқлашиб, бегонасираб кетишига йўл қўймайлик.

**Ёрмуҳаммад
ЭШНАЗАРОВ,**
*Тошкент Исломи
институтини ўқитувчиси*

САДРИДДИН ҲАМ БУХОРОГА АЙЛАНГАНДИР

У илк шеърини бутун вужуди билан хайқириб, юрагини тўлдириб, фахр ва меҳр билан Минораи Калонга айтди. Бу шеър садолари Лабиҳовузга ҳам етиб келди. Қадим Бухоро кўчалари бу ўтли мисралардан ёришиб кетди:

*Ҳар бир гунча аввал менинг юрагимда гуллайди,
Кейин гулга бурканади баҳор келиб кенг жаҳон.
Тонгда олам аввал менинг юрагимда куйлайди,
Мен шоирман, онажон...*

Онаси қайта-қайта дуолар қилиб, шеърни кўзларига суриб, унга “оқ йўл” тилади. Лабиҳовузнинг кекса тутлари ҳам бу қутлуғ дуога қўшилдилар. У хайрат тўла кўзлари билан ҳовузга узоқ термулди. Хаёлига шундай мисралар куйилди: “Ҳовуз бетидаги ажинлар аждодларим дардларимикин?”

Айниқса, онасининг “Ўзга ерларда осмондан нур ёғилса, Бухоро еридан осмон нур эмар экан”, деган ҳикматли сўзлари унинг қалбидан мустаҳкам ўрин олди. У ана шу муборак нурнинг абадий ошноси бўлиб қолди. Қалбига Бухоро меҳрини солди, Бухоро мавзуини муҳрлади. Бухоро заминидан ҳамшиша ҳикмат излади. Шу боис қалби ёришиб, ўзи ҳам, қалами ҳам чархланиб борди.

*Бухоро тунлари сернур, нурзиё,
Заминдан осмонга гоҳо сузар нур...*

Садриддин Салим шўролар давридаги Бухорони кўриб куюнди, юраги йиғлади. Устоз Неъмат Аминов билан матбуотда “Бухорони қутқаринг!” деб бонг уриб чиқишди. Бухоронинг бу икки забардаст фарзанди она шаҳарларини қутқариш, тарихий ёдгорликларни тезроқ таъмирлаш масаласида қайта-қайта чиқиш қилишди.

Мустабид тузум даврида фақат одамлар эмас, балки шаҳарлар ҳам, юртлар

ҳам қатағонга учради. Қадимдан илм-фан маркази бўлган, улуғ алломалар юрти Бухоронинг тарихий ёдгорликлари ҳам қатағон сабаб ташландиқ аҳволда эди. Бухородаги бундай оғир манзараларни кўриб, юраги йиғлаганлардан бири, шубҳасиз, шоир Садриддин Салим бўлди.

Ўша йиллари Хожа Баҳоуддин Нақшбандни зиёрат қилмоқчи бўлганлар яширинча бориб келишарди. Садриддин Салим ўша мураккаб даврларда ҳам бу улуғ зиёратгоҳдан қадамини узгани йўқ. Садриддин Салим Ватан мустақиллигини катта қувонч ва кўзда севинч ёшлари билан кутиб олди. У мустақиллигимизнинг илк кунларида қувонч билан ушбу ёниқ мисраларни ёзди:

*Ватан фахрим, Ватан гурурим,
Унинг шони – шонимдир, илло!
Она Ватан бахтим, сурурим,
Мустақилмиз, алҳамдулиллоҳ!*

Мустақиллик туфайли орзу-армонлари ушалганидан бениҳоя хурсанд бўлган Садриддин Салим “Бухорога Бухоро келди” шеърлар туркумини яратди. Унинг ёниб ёзганларининг шеърхонлар қайта-қайта такрорлаб, давраларда айтиб юрадиган бўлишиди:

*Бухорога нур-зиё келди,
Имон келди, шарм-ҳаё келди.
Бухорони зулмат этди тарк,
Бухорога Бухоро келди...*

Ёки:

*Ким сени ёр этди, ёр бўлди оқибат,
Ким сени зор этди, зор бўлди оқибат.
Эй Бухоро, бу не ҳикматдир, ажаб,
Ким сени хор этди, хор бўлди оқибат.*

Мустақиллик шоирнинг илҳомига илҳом қўшди, журъятига журъат, ғайратига ғайрат бағишлади. Кўз ўнгимизда гўё Садриддин Салим қайта туғилиб, қайта ижод қилаётгандай бўлди. У ижодий фаолиятини ва илмини, умрини Бухорога бағишлади. Бухоро билан ҳамнафас яшайди. Унинг сўнгги йигирма йиллик ижоди ва ҳаёти бевосита Бухоро билан, Бухорода рўй берган улкан ўзгаришлар, ободончилик ва улкан бунёдкорлик ишлари билан бевосита боғлиқдир.

У энди оддий шоир Садриддин Салим эмас, балки исм-шарифига Бухорий тахаллусини ҳам қўшиб олган эди. Энди у ҳам буюк Бухорийлар каби Бухорони севиш, Бухорони озод ва обод қилишга бел боғлаган чинакам фидойилардан эди. Бухорийлар каби маърифатпарварлик йўлини танлади.

Мухтарам Юртбошимиз ташаббуси билан Бухорода бошланган улкан ўзгаришлар, Баҳоуддин Нақшбанд мажмуасини таъмирлаш, қайта қуриш ишларида Садриддин Салим олдинги сафда бўлди. У унутилган тарихий жойлар, номларни тиклашда жонбозлик кўрсатди. Унинг журъатли қадамлари тегмаган Бухоро маҳалласи, гузари ва кўчалари қолмаган. Айниқса, ёдгорликлар тарихини, бухоролик авлиёлар ҳаётини изчил ўрганди. Махсус илмий экспедицияга бош бўлиб, Бухоро атрофидаги ҳамда Навоий вилоятидаги тарихий-маданий ёдгорликлар, қадамжолар тарихини тадқиқ этди, улар ҳақида туркум мақолалар, китоблар ёзди.

У тасниф этган “Дилда ёр”, “Табаррук зиёратгоҳлар”, “Ҳазрати Азизон Рометаний”, “Баҳоуддин Нақшбанд ёки етти пир”, “Чор Бакр ёки Жўйбор авлиёлари”, “Ҳазрат Мавлоно Ориф Деггароний”, “Авлиё шох Ахсавий Файзиободий Бухорий”, “Хожаи Жаҳоним бор”, “Икки юз етмиш етти пир” номли китоблар қўлма-қўл бўлиб ўқиладир. Шунингдек, Садриддин Салим Бухорий сценарийси асосида беш қисмдан иборат “Имом Бухорий” видео-филми, “Абу Ҳафс Кабир”, “Хожаи Жаҳон” телефилмлари суратга олинган.

У Бухорога келган меҳмонларга кундан-кун обод бўлаётган, гўзаллашиб бораётган шаҳар, унинг тарихи ҳақида, қадимий ёдгорликлар тўғрисида соатлаб мароқ билан гапирарди. У Бухорони таъриф-тавсиф этишдан асло чарчамасди.

– Бу тарихий воқеа умрбод қалбимда яшайди, – дейди шоирнинг яқин дўсти таниқли олим Самад Азимов. – 2010 йил 30 августда Бухоро шаҳрида “Қадимий ва боқий Бухоро” мажмуасининг очилиш маросими бўлди. Унда қатнашган мухтарам Президентимиз Ислоҳ Каримов улкан мажмуанинг бунёд этилишида сидқидилдан хизмат қилганларни эслаб, жумладан, Садриддин Салим Бухорийнинг ҳам номини тилга олиб, бу улкан ишларда унинг ҳам муносиб ҳиссаси борлигини алоҳида таъкидлаганларида, биз, бухороликларнинг қалбимиз бу меҳрли сўзлардан янада ёришиб кетди. Аслида бу Садриддин Салим фаолиятига берилган энг юксак баҳо бўлди. Садриддин Салим Бухорий “Фидокорона хизматлари учун” ва “Меҳнат шухрати” орденлари билан тақдирланган эди.

Садриддин Салим Бухорий 1972 йили Бухоро Давлат университетининг чет тиллар факултетини битириб, умрининг охиригача ушбу илм даргоҳида самарали ва ҳалол ишлади. Юзлаб шогирдлар етиштирди. Умрини эзгу, хайрли ва ибратли ишларга бағишлади. Шоир бир умр Бухоронинг Чўпбоз гузарида яшади.

У 2010 йил 10 мартда 64 ёшида юрак хуржидан вафот этди. Яқинда Ғафур Ғулом номидаги нашриёт-матбаа ижоди уйи Садриддин Салим Бухорийнинг “Ҳикматдир

дунё” сайланмасини чоп этди. Шоир ушбу сайланмани ўзи тайёрлаган эди. Афсус, китобни кўриш унга насиб этмади. Ушбу китобни ўқиб чиққач, шоир ижодининг янги-янги саҳифаларини кашф этасиз, самимий шеър мухлисига айланасиз. Китобга филология фанлари доктори Нажмиддин Комилов сўзбоши ёзган. Сайланманинг биринчи қисми – “Бухорога Бухоро келди” шоирнинг турли китобларига кирган ва янги шеърларидан иборат. “Шариф манзаралар” бўлимида қадим Бухоро тарихи билан бирга мустақиллик йилларида Бухорода амалга оширилган улкан ўзгаришлар, бунёдкорликлар ҳақида ҳикоя қилинади. “Таржималар” бўлимидан шоир таржималари ўрин олган. Айниқса, немис мутафаккири Хётенинг “Ғарбу Шарк девони”ни немисчадан ўнгиргани эътиборлидир. “Етти авлиё” бўлимида улғу авлиёлар ҳақидаги теран мақолалар жамланган. Китобнинг ҳар бир боби, бўлими завқ билан ўқилади. Китобдан ўрин олган катта-кичик асарлар мазмун-моҳияти билан ёш авлод баркамол инсонлар бўлиб вояга етишувида катта аҳамият касб этади. Энг муҳими, бу китоб ёшларга “Ҳар қаричи муқаддас, ҳар тоши зиёратгоҳ, Сени севмай бўлурми, эй авлиё Ватаним!” деб Ватанни Садриддин Салимдек юракдан севиш, ардоқлаш ва уни ҳамиша кўз қорачиғидек асраб-авайлашдан бебаҳо сабоқлар беради. У бизга Бухорони севиш билан бирга Ўзбекистонни севишни ўргатади. Зеро, шоир Бухоронинг, мустақил Ватаннинг чинакам дилбанди эди. Ўзи ёзганидек:

*Мени излаб мазорларга борманг зинҳор,
Қалб риштаси шу Ватанга бойлангандир.
Бухорога келиб қаранг такрор-такрор,
Садриддин ҳам Бухорога айлангандир.*

Ашурали ЖўРАЕВ

ТАВБА ҚИЛГАН БАХТЛИДИР

Тавба инсоннинг қилган ёмон ишларидан пушаймон бўлиши ва у гуноҳларни бошқа такрорламасликка берган аҳдидир. Қуръони каримда: «...**Албатта, Аллоҳ таоло** (шунгача билмай йўл қўйган хатоларидан) **чин тавба қилувчиларни ва обдон покланиб юрувчиларни**

севеди» (Бақара, 222), дейилган. Расулulloҳ (соллаллоҳу алайҳи ва саллам) гуноҳ ва хатолардан пок бўлсалар ҳам кунига юз бор Аллоҳ таолодан гуноҳлари кечирилишини сўраб эканлар. Ҳадисда: «Гуноҳдан тавба қилувчи гўё гуноҳи йўқ инсон кабидир» (Ибн Можа ва Табароний ривояти), дейилган. Ҳасан Басрий (Аллоҳ раҳмат

қилсин): «Мўмин киши эртага кулоғидан, кўзидан, тилидан ва бошқа аъзоларидан сўралишини яхши билади», деганлар.

Умрнинг ҳар дақиқаси ғанимат, тавба қилишга шोшилган ютади. Донишмандлар: «Инсоннинг энг яхши кун тавба қилиб, Аллоҳ таолога қайтган кунидир», дейишади. Яхё ибн Муоз (Аллоҳ раҳмат қилсин): «Мен учун энг катта манманлик – пушаймон бўлмасдан, гуноҳларда давом этиш, тоат-ибодат қилмай туриб, жаннатни орзу қилиш. Жаннатни хоҳлаган киши ёмон ишлардан тийилсин, дўзах азобидан қўрқадиган одам гуноҳлардан чин тавба қилсин», деганлар.

Ҳар кун йўзимизни ўзимиз ҳисоб-китоб қилсак, йўл қўйган хато-камчиликларимизни тузатиб борсак, қиёматда савол-жавобларимиз осон кечади. Ғафлатда қолган кимса шайтоннинг йўриғига осон эргашади. Гуноҳларга такрор қайтиш берган аҳдини бузиш, ваъдага вафо қилмаслик бўлади.

Аллоҳ таолонинг тавба эшикларни ёпилмасидан бурун гуноҳларимиз кечирилишини сўраб, яхши амалларда ғайратли бўлайлик. Шунда, иншаллоҳ, дунё ва охирада юзимиз ёруғ, саодатли инсонлардан бўламиз.

Раҳматуллоҳ НУРМАТОВ,
Тошкент шаҳри «Шайх Зиёвуддин-хон» жоме масжиди имом-хатиби

Энг яхши совға

Кексайиб қолган бўлсам-да, вақтли матбуотни, янги чиққан китобларни ўқиш одатим бор. Матбуот саҳифаларида ҳозирги китобхонлик ҳақида кўплаб мақолалар чоп этилмоқда. Жумладан, “Боланинг бир қўлида нон, бир қўлида китоб бўлсин” (“*Ҳидоят*”), “Болангизга китоб олиб беринг” (“*Ишонч*”), “Китоб ўқийсизми, биродар?” (“*Марказий Фарғона*”) мақолалари бугуннинг муаммоси – китоб ўқимасликнинг салбий оқибатларидан огоҳ этади.

Яхши китоб одамнинг насиҳатгўйи. Шу сабаб халқ эртак ва дostonларини ўқиб катта бўлган бола қалбида саҳийлик, олижаноблик, она Ватанга муҳаббат туйғулари улғайиб боради. Боланинг хулқи, яхшилик ва ёмонлик тушунчалари, ота-она, сўнг китоб мутолаа қилиш таъсирида шаклланади. Лекин ота-она ўзи ўқимаса, боласига китоб совға қилишни билмаса, мактаб кутубхонасидан унга мос китоблар топиб бермаса, тақдирини маънавияти бўлади? Ёши катталар, ота-оналар улар тарбиясига бефарқ бўлмасдан, унга байрамларда қимматбаҳо кийимлар, телефон ўрнига, китоб энг яхши совға эканини англага олсак, боламизнинг ҳаётга илк қадамларини тўғри қўйишида кўмакдош бўламиз. Қайси замон ва маконда яшамайлик, китобнинг ўрни бошқача. Ундан олинадиган маънавий завқ ва бой тасаввур ўрнини ҳеч нарса тўлдиролмайди.

Нурмат ХАЙДАРОВ,
Ёзёвон

Инсон ўзи яшаётган Ўюрт, маҳалла ободлиги, тинч-осойишталиги ва тараққиётига ҳисса қўшиши керак. Бу шарафли ишни ўзидаги камчиликларни тузатиб, савобли ишларини кўпайтириб, гуноҳлардан сақланиб, ён-атрофидагиларни ҳам

корларгагина хос бўлмаган (балки хаммаларингизга оммавий бўладиган) фитна (азоб)дан сақланишлар...» (*Анфол*, 25), деб огоҳлантирилган. Ушбу оят тафсирида муфассир

ЯХШИЛАРНИНГ ЮЗИ ҲАМИША ЁРУҒ

ёмонликдан қайтариш орқали бажариши мумкин.

Пайғамбаримиз (солалаллоҳу алайҳи ва саллам) бундай марҳамат қиладилар: «Инсон гуноҳ иш қилса, қалбида қора доғ пайдо бўлади. Агар шу ишидан пушаймон бўлиб, истиғфор айтса, у доғ ўчирилади. Аммо гуноҳ қилишдан тўхтамас, қалбининг ҳамма қисмини зулмат қоплаб олади» (*Абу Ҳурайра ривояти*). Натижада қалба Аллоҳ таолодан кўрқиб ҳисси йўқолади, инсоннинг бузғунчилик қилиши оддий холга айланади.

Ўзимиз гуноҳ ишлардан сақланишимиз, хайрли амалларни кўпайтиришимиз билан бирга бошқаларни ҳам ёмонликлардан қайтариш пайида бўлишимиз керак. Чунки баъзилар ёмонликларни ҳаддан оширишлари сабабли кўпчилик бошига кулфат ёғилиши мумкин. Куръони каримда: «Ораларингиздаги ситам-

олимлар: «Қайси жамиятда гуноҳ, бошқалар ҳақида тажовуз (ва ҳоказо) лар кўпайса, у ишларни қилганлар ва уларга бефарқ бўлганлар бирдай офатга йўлиқишади», дейишган.

Муҳаммад Саид Тантовий «Ат Тафсирул Васит» китобида “Инсониятнинг бошига келадиган балолар одамларнинг ёмон ишларга муккадан кетишлари, бошқаларни яхшиликка чақирмасликлари, ёмонликдан қайтармасликлари сабабидандир»¹, деб ёзади.

Аллоҳ таоло яхши амалларда бардавом, маънавияти юксак, эзгу ишларда ўзаро ҳамкорлик қилган кишиларининг ҳамиша юзини ёруғ, қўлини баланд қилади.

Ҳошимжон ОМОНОВ,
Тошкент Ислам
институтининг ўқитувчиси

¹Муҳаммад Рашид ибн Али Ризо. «Тафсирул Манор». Миср. «Дорул Манор». 1990. 12-жуз, 530-бет.

Қуритилган анжирда фенол миқдори анча юқори бўлиб, зарарли микробларни ўлдиради. Шунингдек, анжирдаги “Омега-3”, “Омега-6” ва фитостерол каби ёғ кислоталари қонда холестеринни камайтиради, юрак, асаб тизими ишини яхшилайдди.

Анжир озмоқчи бўлганлар учун жуда фойдали. Чунки унда минераллар кўп. Масалан, қирқ грам анжир таркибида 244 мг калий (кунлик талабнинг 7 фоизи), 53 мг калций (кунлик талабнинг 6 фоизи) ва 1,2 мг темир бор. Анжир мевасининг қарийб етмиш беш фоизи қанд.

Касалликдан толиққанларга анжир куч ва қувват беради, жисмоний ва руҳий чарчоғини кетказади.

Абу Али ибн Сино анжир шарбати эмизикли аёллар сугини кўпайтиришини айтган. Шарбат тайёрлаш учун 15-20 грам анжир қоқи, 200 грам қайноқ сувда 30 дақиқа дамланади. Кунига уч-тўрт маҳал бир-икки истакондан ичилади.

Анжир меваси юмшоқ, ширин толалардан иборат. Бир дона қуртилган анжирда икки грам тола бор. Бу толалар ҳазм қилиш тизими ишини яхшилайдди, саратон ва юрак хасталигининг олдини олади.

АНЖИР

Тиббиётда анжир меваси ва баргидан қабзият, тери касалликларини даволашда ишлатиладиган дорилар тайёрланади.

* * *

* Анжир мураббоси кўзнинг кўриш қувватини оширади.

* Анжирни сувда қайнатиб, ўша сув билан оғиз чайилса, тил ости оғриғи тўхтайдди.

* Анжирни ялпиз ва асал билан қайнатиб, совуганидан кейин яланса, кўкрак ости оғриқларини қолдиради, ўпкага фойда қилади.

* Қуритилган анжирни барабар миқдорда янчилган ёнғоқ мағзига аралаштириб, ҳар куни етмиш-тўксон грамдан еб турилса, сийдик йўли касалликларига шифо бўлади.

* Анжир шарбати буйрак ва қовуқдаги чиқитларни хайдаб чиқаради.

* Янги узилган ва яхши пишган анжир ични юмшатади, меъда ва ичакларни зарарли моддалардан тозалайдди, овқат ҳазмини яхшилайдди.

* Анжирни сутда қайнатиб ичилса, йўтални қолдиради. Томоқ шамоллаганида иссиқроқ анжир дамламаси билан чайиш керак. Анжир дамламасида намланган доқа яра устига қўйилса, битишига ёрдам беради.

* Анжир қоқи дамламасига асал қўшиб, кўзга сурилса, шилпиқланишни кетказади.

* Анжир баргини қайнатиб, совугач, бош ювилса, соч тўкилишининг олдини олади.

* Қора анжир, тут ва ток барглари эмғир сувида қайнатиб, бош ювилса, эрта соч оқаришининг олди олинади.

Интернет материаллари асосида тайёрланди.

